

Internationella företags beskattning

Sven-Olof Lodin

Nordisk rapport vid Nordiska skattevetenskapliga
forskningsrådets seminarium på Hanaholmen i oktober 1978

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets
skriftserie

Nr 6

Internationella företags beskattning

Sven-Olof Lodin

Nordisk rapport vid Nordiska skattevetenskapliga
forskningsrådets seminarium på Hanaholmen i oktober 1978

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets
skriftserie

Nr 6

ALLF 630 79 001
ISBN 91-85256-05-6 NSFS

LiberFörlag
Orderavdelningen
162 89 VÄLLINGBY
Ordertelefon 89 01 20

Göteborgs Offsettryckeri AB
Stockholm 1979

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Förord	5
I. PROJEKTPRESENTATION	7
1. Undersökningens utgångspunkt	7
1.1 De internationella företagen i världs- ekonomin	7
1.2 De internationella företagen och de nationella systemen	8
1.3 De internationella företagen och beskatt- ningen	10
2. Undersökningens uppläggning	17
II. SKATTERÄTSLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR INTERNATIONELLA TRANSAKTIONER MED DE NORDISKA LÄNDERNA	23
Inledning	23
1. Bolagsskattestrukturen	24
2. Den skatterättsliga behandlingen av räntor och lån	27
3. Den skatterättsliga behandlingen av royalties och engångsersättningar för immateriella rättigheter	27
4. Den skatterättsliga behandlingen av leasing- avgifter, management- och service fees samt varubetalningar	28
5. Dubbelbeskattningsavtal	28
6. Beskattnings effekter vid utdelning	30
7. Beskattnings effekter vid övriga transaktions- typer	31
8. Användning av tax havens	32
9. Valutalagstiftningen i de nordiska länderna ..	32
10. Förväntade skatteeffekter på företagsbeteendet	32

III. RESULTATPRESENTATION AV UNDERSÖKNINGEN RÖRANDE FINANSSTRÖMMAR FRÅN OCH TILL NORDISKA DOTTERBOLAG I INTERNATIONELLA KONCERNER - EN NORDISK ÖVERSIKT	45
Inledning	45
1. Population och svarsfrekvens	47
2. Materialets omfattning	51
3. Enkätmaterialens bearbetning	54
4. Transaktionsmönster	55
4.1 Generellt	55
4.2 Transaktionsmönster relaterat till koncernnationalitet	57
4.3 Transaktionsmönster relaterat till dotter- bolagsbransch	60
4.4 Transaktionsmönster relaterat till destinationsland	64
4.5 Fördelning inom de olika transaktions- slagen	67
5. Finansieringsstruktur	73
6. Oljebolagen	78
7. Skatteeffekter och skatterättsliga förkla- ringsgrunder	79
 BILAGA	
Frågeformulär till enkätundersökningen (svensk version)	87

FÖRORD

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet lät 1975 starta ett samnordiskt forskningsprojekt rörande internationella koncerners beskattning. Syftet med undersökningen har varit dels att kartlägga transaktionsmönstret och transaktionsvolymen vad avser finansströmmar till och från Norden inom olika typer av internationella koncerner, dels att belysa vilka skatteeffekter som uppkommer i samband härmed. Undersökningen har omfattat utlandsägda i Norden verksamma dotterbolag i internationella koncerner.

Projektet har genomförts under ledning av professor Sven-Olof Lodin, Stockholms universitet, och med deltagande av forskare i de fyra nordiska länderna.

I projektet ingår dels en företagsekonomisk undersökning, dels en juridisk undersökning.

Den företagsekonomiska undersökningen består av en enkätundersökning i alla de nordiska länderna omfattande ca 1 000 svarande dotterbolag i internationella koncerner kompletterad med mindre intervjuundersökningar.

I forskarlaget för den företagsekonomiska undersökningen har ingått cand merc Jes Thorup Jelsmark (Danmark), ekon mag Kaj Lindström, CGR (Finland) samt civ ekon Robert Joachimsson och fil kand Anders Ågren (Sverige).

Den juridiska undersökningen omfattar en kartläggning av den skatterättsliga behandlingen av olika transaktioner mellan nordiska dotterbolag i internationella koncerner och utomlands belägna koncernföretag.

I forskarlaget för den juridiska undersökningen har ingått advokat Peter Dyhr (Danmark), jur kand Tauno Palotie (Finland), advokat Erik Hirsch (Norge) och kammarrättsassessor Claes Söderström (Sverige).

De preliminära resultaten av undersökningen presenterades vid ett seminarium för ett 60-tal inbjudna deltagare i oktober 1978 på Hanaholmens kulturcentrum i Finland. Av det material, som där framlades, har i denna skrift intagits projektledarens, professor Lodins, sammanfattande presentationer. Diskussionen på Hanaholmen berikade det fortsatta projektarbetet. Projektet beräknas bli slutfört under 1979.

Edward Andersson
forskningsrådets ordförande

I. PROJEKTPRESENTATION

1. Undersökningens utgångspunkt

1.1 De internationella företagen i världsekonomin

Enligt FN-rapporten "Multinational Corporations in World Development" (1973) motsvarade bearbetningsvärdet i de internationella företagen år 1971 ca 1/5 av de icke-kommunistiska ländernas nationalprodukt. Värdet av internationell produktion, dvs utlandsproduktion i internationella dotterbolag uppgick till ungefär 330 miljarder dollar, samtidigt som värdet av marknadsekonomiernas interna handelsutbyte uppgick till ca 310 miljarder dollar.

Tabell 1:1 ger en uppfattning om utlandsproduktionens fördelning för viktigare moderbolagsländer och relationen till vederbörande lands egen export.

De internationella direktinvesteringarnas storlek framgår av tabell 1:2.

Tabell 1:1. Internationell produktion och export år 1971 för vissa länder (miljoner dollar)

	Produktion i utlandet (uppskattad)	Export	Utlandsproduktion i procent av export
Förenta Staterna	172 000	43 500	396
Storbritannien	48 000	22 400	215
Frankrike	19 100	20 400	94
Västtyskland	14 600	39 000	37
Schweiz	13 500	5 700	236
Kanada	11 900	17 600	68
Japan	9 000	24 000	38
Nederländerna	7 200	13 900	52
Sverige	6 900	7 500	92
Italien	6 700	15 100	44
Belgien	6 500	12 400	52

Tabell 1:2. Beståndet av direktinvesteringar i världen efter moderbolagens hemländer år 1971. Bokförda värden.

	Miljarder dollar	Procentuell andel
Förenta Staterna	86,0	52,0
Storbritannien	24,0	14,5
Frankrike	9,5	5,8
Västtyskland	7,3	4,4
Schweiz	6,8	4,1
Kanada	5,9	3,6
Japan	4,5	2,7
Nederländerna	3,6	2,2
Sverige	3,5	2,1
Italien	3,4	2,0
Belgien	3,3	2,0
Australien	0,6	0,4
Portugal	0,3	0,2
Danmark	0,3	0,2
Norge	0,1	0,0
Övriga	6,0	3,6
T O T A L T	165,0	100,0

De internationella företagen spelar således en betydande roll i världsekonomin och i många länder.

1.2 De internationella företagen och de nationella systemen

Det utmärkande för ett internationellt företag är att det arbetar inom flera nationella ekonomiska och juridiska system. Detta kan innebära fördelar eller nackdelar för företaget. Det nationella företaget kan utforma sin strategi på grundval av det enhetliga nationella system inom vilket man verkar.

Den internationella koncernen har att beakta att dess verksamhet påverkas av flera och ofta till sin natur disparata nationella system. Därtill kommer att de enskilda nationella systemen endast kan utöva kontroll över och ingripa i delar av företagets totala verksamhet.

Ur de olika ländernas synvinkel utgör de internationella företagen en avvikande grupp.

Det förhållandet att det enskilda nationella systemet i princip endast kan påverka verksamhet inom systemet medför att de olika länderna utformar sina system med utgångspunkt härifrån, varvid förutsätts dels att företagen i sina beslut styrs av de inom systemet föreliggande förhållandena och handlar i enlighet med utgångspunkterna för de nationella regleringarna. Styrpulser från utländska moderbolag och andra nationella regelsystem ingår i princip inte i förutsättningarna, även om i praktiken viss anpassning härtill sker. Också de nationella systemen för kontroll och beskattning bygger på förutsättningen att underlaget för bedömningen av företagets verksamhet återfinns inom systemet och att underlaget för beskattning framkommer inom systemet.

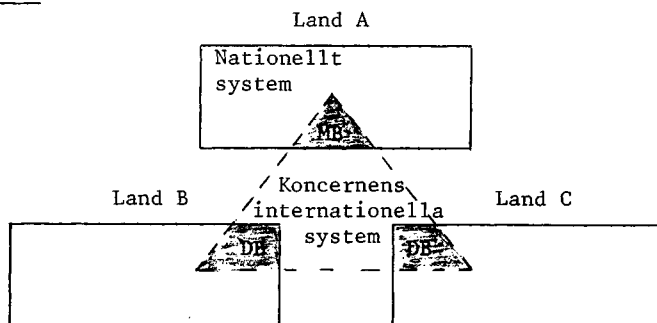
När det internationella företaget utformar sin strategi bedöms ett dotterbolags verksamhet i allmänhet mot bakgrund inte av dotterbolagets isolerade resultat utan av dess marginella betydelse för koncernen i bl a lönsamhetshänseende, oavsett var någonstans inom koncernen och inom vilket nationellt systems ram denna betydelse kommer till uttryck.

När man utifrån det enskilda landets intressen bedömer ett dotterbolags verksamhet sker det ofta på grundval av den marginella effekten av hela företagets verksamhet på bl a landets ekonomi. Vid bedömningen av bolag i nationella koncerner sammanfaller på så sätt utgångspunkten för företagets och landets bedömning. Vid bedömningen av internationella företag sammanfaller inte längre utgångspunkterna för bedömningen då man utifrån det enskilda landets intressen endast beaktar den del av det internationella företagets verksamhet som har effekter inom landet ifråga.

De ekonomiska och politiska utgångspunkterna för de internationella företagen och de olika nationella systemen blir på så sätt asymmetriska. Denna bristande symmetri i förutsättningarna för de internationella företagens strategi och de nationella systemens uppbyggnad skapar i kombination med den stora roll, som de internationella företagens verksamhet spelar i många länder, lätt konfliktsituationer. De internationella företagens verksamhet har också under flera år stått i centrum för en intensiv debatt.

Situationen kan illustreras med en enkel figur.

Figur 1:1

1.3 De internationella företagen och beskattningen

Också frågan om de internationella företagens beskattning har varit föremål för stort intresse. De frågor som främst ställs är för det första huruvida dessa företag genom sin internationella struktur kan uppnå speciella skattefördelar eller genom internprissättningsförfarande hålla nere vinsterna i högskatteländerna och för det andra om och i vilken utsträckning denna struktur utnyttjas för att vinna skattefördelar.

I debatten har hävdats att det internationellt verksamma företaget genom olika åtgärder i samband med interna transaktioner inom koncernen skulle kunna undgå att redovisa en del av den vinst, som uppstått i högskatteländer, till beskattning där. I stället skulle vinsterna framtogs till beskattning i de koncernbolag, som är belägna i lågskatteländer eller i sk tax havens. Härigenom skulle högskatteländerna undandras sin rättmätiga del av beskattningen.

I vad mån så verkligen sker är föremål för debatt. Från de internationella företagens sida hävdas således ofta att deras internationella status snarast medför en ökning av deras skattebörda på grund av internationell dubbelbeskattning och svårigheter att åstadkomma resultatutjämnning över gränserna. Intresset i diskussionen har i allmänhet koncentrerats på internprissättningsproblematiken, dvs frågan om huruvida de internationella koncernerna genom prismanipulationer vid transaktioner mellan olika koncernbolag överför vinster till bolag med låg beskattning. Sådana förtäckta vinstöverföringar kan ske antingen genom att koncernbolag i länder med låg beskattning tar ut oskäligt höga priser för sina prestationer vid transaktioner med andra koncern-

medlemmar belägna i länder med högre skattetryck eller genom att de senare bolagen tillämpar underpriser på sina prestationer vid transaktioner med koncernmedlemmar i lågskatteländer. Debatten gäller dels i vilken utsträckning detta förekommer dels enligt vilka kriterier prissättningen skall bedömas.

Inom såväl FN som OECD och andra internationella organisationer pågår sålunda undersökningar om de internationella koncernernas prissättning. I USA har införts mycket omfattande speciella skatteregler för att reglera och kontrollera internprissättningen inom särskilt internationella koncerner (Treasury Regulations 1. 482). Undersökningar beträffande utfallet av dessa regler visar emellertid hur utomordentligt vanskligt det är att även i individuella fall få ett riktigt grepp om internprissättningens skälighet. (Se US Treasury Department; Summary Study of International Cases Involving Section 482 of the Internal Revenue Code, Jan. 1973, och Duerr; Tax Allocations and International Business. Conference Board Report No. 555, N.Y. 1972). Än svårare är att av materialet dra några generella slutsatser om de internationella koncernernas internprissättningspolitik.

Den i Sverige av SPK utförda undersökningen rörande oljeföretagens prissättning (Pris- och Kartellfrågor 1972, nr 6-7, sid. 4 ff) och vinster visar även den att undersökningar rörande enbart internprissättningen ej kastar särskilt mycket ljus över frågan om vinstfördelningen inom internationella företag.

Orsakerna härtill torde vara dels vanskligheterna att vid prövningen av internprissättningen finna relevanta jämförelsekriterier, dvs jämförbara marknadspriser - det finns ofta ingen öppen marknad för internlevererade produkter (hel-, halvfabrikat, komponenter, etc) - dels den oligopol- eller monopolsituation, som ofta föreligger och som medför att vederbörande företag kan styra prissättningen på den begränsade öppna marknaden i enlighet med den internprissättningspolitik man önskar föra. När det gäller prissättningen av tjänster förefaller problemen än större.

Om vinstöverföringar inom de internationella koncernerna genom manipulationer med internprissättningen över huvud taget skall vara lönsamma av skatteskal måste endera av två förutsättningar föreligga - att också andra skäl kan föreligga bortses ett ögonblick ifrån.

Det första skälet är att det kan föreligga ett resultatutjämningsbehov inom koncernen. Något eller några koncernbolags verksamhet är förlustbringande medan andra koncernmedlemmar i andra länder ger vinst. Skattelagstiftningen ger i allmänhet inte möjligheter till en skattemässig resultatutjämnning mellan bolag i olika länder. Förtäckta vinstöverföringar i resultatutjämnings syfte leder i allmänhet inte till en lägre beskattning för den internationella koncernen än för enbart nationellt verksamma företag utan sker för att förhindra en merbeskattning av den internationella verksamheten. Det framstår snarast som en brist i de internationella beskattningsreglerna att resultatutjämnning ej kan ske öppet. Det är ej heller denna typ av vinstöverföringar, som diskussionen egentligen gäller.

Det andra skälet för manipulationer med internprissättningen av skattekäl inom en internationell koncern är om man genom överföring av vinsten till ett annat land kan erhålla lägre skatt. För att detta skall vara möjligt för den enskilda koncernen krävs dels koncernbolag belägna i länder med väsentligt olika skatteuttag, dels transaktioner mellan koncernbolagen och sådana typer av transaktioner, som ger möjligheter till vinstöverföringar. I vilken utsträckning dessa förutsättningar föreligger i större omfattning har ännu inte klarlagts.

Prissättningen av varor och tjänster och transaktionsstrukturen inom de internationella koncernerna påverkas förutom av lönsamhetskriterier och skatteminimering av en rad andra faktorer som förekomsten av valutarisken, politiska bedömningar, investerings-, finansierings- och likviditetsbehov för att bara nämna några. Dessa kommer ej att diskuteras här.

Det finns också rent företagsekonomiska omständigheter som talar för att internprissättningen som generell skatteregulator eller skatteflyktsmedel eventuellt tillmätts alltför stor betydelse - även om dess betydelse i enskilda fall kan vara stor. Internprissättningen fyller nämligen i större företag viktiga funktioner som rapport-, kontroll- och styrmedel för företagsledningen, vilka ofta inte kan fullföljas om internprissättningen också skall ha till uppgift att minimera företagets totala skattebelastning. I koncerner med stor mängd internt transaktioner och utbyte av många olika slags produkter och komponenter blir en extrem skatteanpassning av prissättningen dessutom administrativt tungrodd och kostnadskrävande. Det finns därför skäl att anta, att en skatteanpassning av koncernens verksamhet -

om den nu sker - även och kanske i huvudsak sker med andra medel än manipulationer med internprissättningen.

Det är därför uppenbart att det även krävs undersökningar med andra infallsvinklar och undersökningsobjekt än internprissättningen, för att det skall vara möjligt att erhålla en klarare uppfattning om dels huruvida internationellt verksamma företag har en annan skattebörda - mindre eller större (det finns också faktorer, som t ex internationell ekonomisk dubbelbeskattning, som talar i den senare riktningen) - än endast nationellt verksamma företag, dels i vilken utsträckning det bland de internationellt verksamma företagen förekommer en långtgående anpassning till de olika ländernas skatteregler för att uppnå skatte- lindring.

Det finns undersökningar som antyder att det även finns andra medel för skatteanpassning än internprissättning (se Duerr-Roach; Organization and Control of International Operations. Conference Board Report No. 597, N.Y. 1973 och ovan nämnda SPK-undersökning). Koncernernas organisation kan byggas upp mer eller mindre anpassat till det internationella skattesystemet. Så kan strategiska immateriella rättigheter placeras i bolag i lågskatteländer, liksom koncernens service- och finansieringsbolag. Koncernens betalningsströmmar kan kanaliseras via s k base companies. Debiteringsgrund liksom betalningsmottagare vid internttransaktioner kan bestämmas av skattehänsyn, etc. Organisationen av de interna betalnings- och prestationsvägarna är således möjlig att anpassa till de olika ländernas skattelagstiftning för att uppnå en minimering av skattebelastningen, genom att betalningen från högskatteländer sker i avdragsgill form och betalningen till lågskatteländer i skattepliktig form och betalningarna till högskatteländer i icke skattepliktig form och från lågskatteländer i icke avdragsgill form (t ex aktieägartillskott, lån).

När det gäller graden av skatteanpassning för vinsthemtagning inom internationella koncerner finns i huvudsak tre huvudmodeller, på vilka ett otal variationer - mer eller mindre långtgående - kan tänkas. De tre modellerna kan illustreras genom följande exempel.

Förutsättningar. Moderbolaget A i landet X (skatteuttag 40 %) har ett tillverkande dotterbolag B i landet Y (skatteuttag 50 %). Dessutom har A dotterbolaget C beläget i landet Z (skatteuttag 0 % på inkomster från utländska finansiella investeringar) och dotterbolaget D i landet Q (skatteuttag 20 %).

Alt. a). B, som har ett aktiekapital på 1 milj redovisar och beskattar hela sin vinst 100 000 i Y, varefter vinsten utdelas till A (alt. användes för egna investeringar). Aktieutdelningen är skattefri i X för A. Den totala skattebelastningen blir 50 000.

Alt. b). B:s aktiekapital uppgår endast till 200 000. Därutöver har B ett långfristigt lån från A på 800 000. Mellan A och B existerar ett avtal om s k technical assistance från A till B för vilket A äger rätt till ersättning. B erlägger räntor till A med 64 000 och ersättning för know-how med 20 000. Båda beloppen är avdragsgilla för B vid beskattning och skattepliktiga för A i X. B:s i Y skattepliktiga vinst som nu uppgår till endast 16 000 utdelas till A (alternativt behålles och användes för investeringar varvid A återlånar till B vad som erhållits i ränta respektive know-how-ersättning. Total skattebelastning blir då $33\,600 + 8\,000 = 41\,600$.

Alt. c). Samma förutsättningar som i b) dock med den avvikelser att lånet på 800 000 beviljats av systerbolaget C i landet Z och att technical assistance i stället lämnats av systerbolaget D i Q. Ränteutbetalningen och know-how-ersättningen är fortfarande avdragsgill för B. Ränteinkomsten blir skattefri för C och know-how-ersättningen beskattas med 20 % hos D. Den totala skattebelastningen blir här endast $4\,000 + 7\,000 = 11\,000$.

Exemplet visar klart vilka fördelar en anpassning av vinsthemtagningen efter den internationella skattesituationen kan innebära för koncerner, som har möjligheter härtill.

En sådan organisatorisk anpassning till skattelagstiftningen har också ur företagets synvinkel den fördelen att den automatiskt styr vinsten dit man önskar utan att några ingrepp i den löpande verksamheten krävs. Företagens skatteanpassning och skatteplanering kan således i hög grad ta sig uttryck i valet av kostnadstyp för intertransaktioner och destination av betalningarna. Man gör så att säga en skatteanpassning av koncernens struktur i finansierings- och andra hänseenden. Även om en koncerns huvudnationalitet är känd, kan därav inte dras några slutsatser om betalningsströmmarnas riktning i koncernen. Det är ingalunda säkert att de går mot moderbolagets officiella hemland.

Underlag för en bedömning av om en medveten skatteanpassning av ovan skisserat slag sker har saknats. Kunskap om hur de internationellt verksamma företagens organisation är uppbyggd i här berörda hänseenden

saknas också. Generellt är kunskapen dålig om de internationella företagens transaktionsbeteende. Bristen på empiriska undersökningar är påtaglig. De undersökningar som gjorts bygger i allmänhet på mindre samples och intervju-undersökningar med ett mycket begränsat antal företag eller på mycket trubbiga allmänna statistiska data. Något försök att på bredare basis kartlägga dessa förhållanden har hittills inte företagits trots att en sådan undersökning måste betraktas som grundläggande för att möjliggöra en bedömning av skatteproblemen kring de multinationella företagen. En sådan undersökning efterlyses också i en forskningsrapport utarbetad för OECD (Eliasson, G: Capital transfer, taxes and international corporate operations, Stockholm, April 1972). Där framhålles vidare (sid. 72):

"Obviously there may exist incentives to structure a company organization in a particular way solely for taxation purposes. Since differences in tax legislation between countries can be specified, given the production and market structure and the domicile of the parent company it is a problem tractable for numerical analysis to establish one or several organizational structures and forms that are optimal from a tax minimization point of view. ----- . It should be noted, though, that such organizational structuring can be achieved without necessarily affecting the international production and delivery system".

Kopits, som också understryker behovet av breda empiriska undersökningar, anför liknande tankegångar (Kopits, G F: Taxation and Multinational Firm Behaviour: A Critical Survey. IMF Staff Papers 1976, sid. 643).

"However, taxation plays a role in determining not only the overall intrafirm financial flow but also the composition of that flow, that is, the outflow of equity and debt from the parent to the subsidiary, as well as the returning remittances in the form of dividends, interest, and various head office charges. Further, the optimal level and mix of internal flows are to be solved jointly with the level of external borrowing at home and abroad".

Det framstår således som en viktig forskningsuppgift att söka kartlägga de internationellt verksamma företagens interna betalningsvägar och frekvensen och riktningen av olika typer av internttransaktioner och att jämföra dessa resultat med skattebehandlingen av de framkomna beteendemönstren. En sådan undersökning kan också ge underlag för en

bedömning av vilken betydelse internprissättningsfrågan inom de internationella koncernerna bör tillmätas i sin helhet och i sina olika delar.

Också ur andra mer allmänna synvinklar kan värdefull information framkomma om de internationella företagens beteende.

Denna grundläggande kartläggning kan i sin tur sedan utgöra en plattform för fortsatt forskning rörande de internationella företagens beteende.

En undersökning med den skisserade inriktningen bör helst ske i form av en empirisk undersökning. Endast sammanvägningen av agerandet hos ett större antal företag kan nämligen ge underlag för generella slutsatser rörande de internationella företagens agerande i skattehänseende. En bred empirisk undersökning borde förutom att omfatta ett stort antal företag naturligtvis helst också omfatta transaktionsmönstret inom hela koncernerna. En sådan uppläggning är emellertid av praktiska skäl inte genomförbar. Materialets omfattning skulle bli enorm. Representativiteten i ett sådant material skulle förmodligen bli mycket låg och mängden variabler skulle bli överskådlig.

En mer hanterlig utgångspunkt för en undersökning är att undersöka beteendet hos antingen moderbolaget eller dotterbolaget.

Även om inkomstströmmarna inom en koncern kan förväntas gå mot moderbolaget torde dessa strömmar - om man förutsätter att skatteinpassning sker - redan genomgått sin anpassning, varför man, när de når moderbolaget, inte kan säga så mycket om deras ursprungliga bakgrund. Dessutom sker en stor del av de koncerninterna transaktionerna mellan dotterbolag. Dessa transaktioner skulle i så fall hamna utanför undersökningen. Verksamheterna i dotterbolagsländerna skulle i stor utsträckning komma att bli obelyst.

En undersökning av dotterbolagens transaktionsmönster och finansieringsstruktur skulle ge en möjlighet att belysa skattebeteendet redan vid inkomstkällan och vad de internationella koncernernas beteende betyder ur värdlandets synvinkel. Vidare ges möjlighet att belysa vilken skattebehandling som blir följden på dotterbolagets koncerntransaktioner och hur stor del av transaktionerna som går direkt till moderbolaget respektive till andra koncernbolag i länder med olika skatteinivåer.

En undersökning rörande internationella koncerners dotterbolag i endast ett land kan visserligen ge indikationer huruvida intertransaktionerna är av en omfattning och ett sådant slag att de påverkar koncernernas skattebörda och om koncernernas organisation ger stor eller liten skattebörda, men i mindre grad huruvida detta är resultatet av en medveten skatteanpassning - jämförelsen med nollskattealternativet är meningslös. En komparativ undersökning av förhållandena i flera länder med inbördes olikheter i skattereglerna ger bättre möjligheter att utröna om en medveten anpassning vanligtvis föreligger eller ej. Man kan nämligen då undersöka huruvida organisationen av de internationella betalningsvägarna, prestationsmönstren, etc. förändras i de olika länderna beroende på de skattemässiga förutsättningarna. Emellertid bör varken skatteförhållanden eller andra faktorer av betydelse för utformning av företagens verksamhet skilja sig för mycket mellan undersökningsländerna för att faktisk jämförbarhet skall föreligga. De nordiska länderna representerar en grupp länder med mycket likartade förhållanden och med i huvudsak likartade skattesystem, där dock vissa divergenser föreligger just beträffande de internationella skattereglerna bl a beroende på den olika omfattningen av dubbelbeskattningsavtalsnäten.

Med utgångspunkt från dessa förhållanden startades 1975 i Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets regi ett för de nordiska länderna gemensamt forskningsprojekt rörande utlandsägda i Norden verksamma dotterbolag i internationella koncerner med syfte att kartlägga hur transaktionsmönstret för finansströmmar från och till de nordiska länderna inom de internationella koncernerna gestaltar sig, vilken storleksordning olika intäcks- och kostnadsströmmar har, vilka skatteeffekter som uppkommer härav och vilken betydelse transaktionsmönstren har för det internationella skattetrycket.

2. Undersökningens uppläggning

Den hypotes som ställdes upp för undersökningen kan sammanfattas på följande sätt:

Den grundläggande strukturen i betalningsvariablerna inom de internationella företagen är given och beroende av ekonomiska basförhållanden, som normalt ej har med beskattningsreglerna att göra. Inom ramen för den givna grundstrukturen har dock företagen möjlighet att välja

mellan olika transfereringsformer. Därvid ingår skatteeffekterna som en viktig beslutsvariabel.

Om de internationella företagen har skatteminimering som ett av sina mål, bör detta komma till uttryck i deras transaktionsmönster i olika avseenden. Det bör för det första påverka valet av transaktionsform, så att sådana transaktionsformer som medför låg skattebelastning väljs. Dessutom bör det påverka valet av transaktionsland, antingen på så sätt att inkomsten destinerar till land med lågt skattetryck eller till land varigenom fördelaktig skattebehandling av den transaktionstyp, som är aktuell uppnås.

En undersökning av i vad mån en strävan till skatteminimering genom internationella transaktioner förekommer i de internationella företagen kräver en tvärvetenskaplig uppläggnig.

För det första krävs en juridisk analys av de skatteregler som reglerar internationella transaktioner jämfört med en analys av reglernas effekter på den formella skattebelastningen. Undersökningen bör inriktas på sådana regler som kan ha betydelse för koncernens skattebelastning eller vara särskilt lämpade för att åstadkomma skatteminimering.

För det andra krävs en empirisk undersökning av vilka transaktioner som förekommer inom internationella koncerner, deras storleksordning och hur de fördelar sig på olika transaktionstyper och på olika länder. En analys av de internationella företagens transaktionsmönster jämfört med de skatteeffekter som de olika transaktionerna medför bör ge svar på frågan i vilken utsträckning de internationella koncernerna utnyttjar internationella transaktioner för att åstadkomma skatteminimering. Av särskilt intresse är frekvensen och storleksordningen av sådana transaktioner som leder till lägre skatt än andra handlingsalternativ. En sådan undersökning ger också en indikation på vilka generella skatteeffekter de internationella transaktionerna leder till inom de internationellt verksamma företagen.

En undersökning av detta slag har dock den begränsningen att man ej kan komma åt hur skatterna eventuellt påverkat de övergripande besluten inom företagen rörande valet mellan etablering av produktionsbolag eller endast försäljningsbolag i ett land. Dessa beslut avgör den grundläggande strukturen hos transaktionsmönstren.

Forskningsprojektet består av dels en företagsekonomisk undersökning, dels en juridisk undersökning. Den företagsekonomiska undersökningen är inriktad på en kartläggning av finansströmmarna mellan de internationella koncernernas nordiska dotterbolag och andra koncernbolag och av fördelningen på olika transaktionstyper vid transaktioner mellan de nordiska dotterbolagen och dem närstående företag utomlands. Också koncernernas organisationsförhållanden och finansiering ingår i vissa avseenden i undersökningen. Den juridiska undersökningen är inriktad på en kartläggning av den nordiska skattelagstiftningen, skattedomstolarnas praxis och dubbelbeskattningsavtalens innehåll beträffande transaktioner inom internationella koncerner, varigenom skatteeffekterna av de i den företagsekonomiska undersökningen belysta förhållanden kan klarläggas.

Undersökningen avser i båda fallen verksamhetsåret 1975.

Den företagsekonomiska undersökningen

Huvuduppgiften för den företagsekonomiska undersökningen är att mäta storlek och riktning på finansströmmarna i internationella koncerner och att undersöka koncernernas organisation och finansiering i några för beskattningen väsentliga hänseenden.

Undersökningen består av främst en företagsundersökning i form av en företagsenkät, varvid målsättningen varit att få samtliga aktiva utlandsägda dotterbolag i Norden med en omsättning överstigande 1 miljon kronor att ingå i undersökningen. En mindre intervju-undersökning med ett urval företag kompletterar företagsenkäten.

Enkätundersökningen

För att fullfölja undersökningens huvudsyfte att kartlägga sammansättningen och storleksordningen av de kostnads- och intäktsströmmar som är av relevans för det internationella skattetrycket har det visat sig nödvändigt att företaga en både omfattande och relativt kostsam bred företagsenkät. Även om alternativa vägar är tänkbara för att fånga in storleksordningen av vissa koncerninterna transaktioner, medför syftet att ställa transaktionsströmmarna i relation till skattesystemen att en särskild företagsundersökning blir nödvändig.

Undersökningen är utformad som en totalundersökning avsedd endast för statistisk databearbetning på aggregerad nivå, då avsikten varit att kartlägga de samlade finansströmmarna och olika typer av internationella koncerners beteende däremot inte de enskilda företagens beteende.

Företagsenkäten bygger på ett frågeformulär som sänts ut till de utlandsägda dotterbolagen för besvarande. Frågeformuläret är indelat i tre avdelningar. Det upptar inledningsvis frågor rörande bl a företagets storlek, bransch, koncern tillhörighet och koncernens hemland. Dessa uppgifter användes för klassning av materialet vid en statistisk bearbetning. Därefter berörs bolagets finansiering, särskilt avseende förhållandet mellan främmande och eget kapital.

Enkätens tyngdpunkt ligger på undersökningen av transaktionsströmmarna. Rörande dessa frågas hur stora betalningar eller kostnader och intäkter totalt som under år 1975 förekommit av

- a) utdelningar
- b) räntor
- c) royalties och andra ersättningar för immateriella tillgångar
- d) leasingavgifter
- e) management- och service fees
- f) varubetalningar.

Beträffande varje punkt frågas dessutom

- 1) hur stor del därav som avsett närstående företag utomlands
- 2) den närstående transaktionspartners land
- 3) vilken typ av verksamhet transaktionspartnern bedriver
- 4) beloppets storlek.

Enkäten har utformats med tanke på att göra den lätt för företagen att besvara, vilket torde vara en förutsättning för hög svarsfrekvens. Huvuddelen av frågorna är rent kvantitativa och kan hämtas direkt ur bolagens bokföring. Frågor rörande skälen för bolagens agerande i olika hänseenden har helt undvikits. Likaså har frågorna utformats på ett sådant sätt att affärsmässiga eller andra skäl inte bör hindra bolagen att svara. Frågor som kan tänkas medföra att bolagen ej vill svara har i möjligaste mån undvikits. Härigenom har vissa i och för sig intressanta områden ej blivit belysta.

Ett exemplar av frågeformuläret ingår som bilaga för att möjliggöra ett närmare studium av dess uppläggning.

Genom enkätundersökningen erhålls upplysning om olika transaktioners volym och frekvens, vilka transaktionstyper som är dominerande inom de internationella koncernerna, till vilka länder dotterbolagens betalningar går (hög- eller lågskatteländer, till avtalsländer eller icke-avtalsländer), till vilka typer av företag betalningarna går (base companies, finansieringsbolag, producerande bolag), huruvida betalningsströmmarna går direkt mot koncerntoppen eller horisontellt inom koncernen mot lågskatteländer, etc. En uppdelning av materialet kan också ske för att se om skillnader i beteende finns mellan olika branscher, mellan de stora transnationella företagen och de mindre internationellt verksamma koncernerna, mellan koncerner med olika nationalitet, etc.

Intervjuundersökningen

Intervjuundersökningen är upplagd som en urvalsundersökning. Avsikten är att 40-50 utlandsägda bolag i vardera Sverige, Danmark och Finland av de i enkätpopulationen ingående bolagen skall ingå i undersökningen. Norge ingår ej i intervjuundersökningen. Intervjuundersökningen har i vissa avseenden olika inriktning i de olika länderna beroende på de deltagande forskarnas olika intresseinriktning. Undersökningen i Danmark har således delvis koncentrerats på frågor rörande företagsledning och internprisförhållanden, i Finland på finansierings- och redovisningsfrågor och i Sverige på organisations- och företagsledningsfrågor. Gemensamt för de olika länderna omfattar intervjuundersökningen frågor rörande organisationsstruktur, finansieringsstruktur och beslutsstruktur, samt en fördjupning av enkätfrågorna.

Den juridiska undersökningen

Den juridiska undersökningen omfattar att för varje nordiskt land analysera hur lagstiftning, praxis och dubbelbeskattningsavtal behandlar olika finansströmmar i internationella koncerner med hänsyn till transaktionspartners i olika länder. Därvid skall också undersökas hur varje nordiskt land fungerar som sk genomströmningsland för betalningar från andra nordiska länder (detta kan särskilt vara fallet

när ett nordiskt land har dubbelbeskattningsavtal med något land, som annat nordiskt land saknar avtal med).

Avsikten med denna undersökning är främst att systematiskt framställa vilken behandling de olika typerna av betalningar får i de nordiska länderna när det gäller betalningsmottagare i olika främmande länder. En viktig uppgift är härvid att analysera och fastställa vad som i skattemässigt hänseende inryms i respektive faller utanför de olika begreppen utdelning, ränta, royalty, management fee, etc. I den mån valutalagstiftningen kan tänkas påverka företagets handlande vid valet av transaktionsform beaktas detta. Viktigt är också att kartlägga de skillnader som föreligger i behandlingen mellan de nordiska länderna. Den olika omfattningen av de nordiska ländernas nät av dubbelbeskattningsavtal tillsammans med skillnaderna i de nationella lagstiftningarna medför att vissa variationer finns mellan de nordiska länderna i beskattningseffekterna av olika transaktioner.

I undersökningen ingår att kartlägga i vilka fall internationell dubbelbeskattning kvarstår beträffande de i undersökningen aktuella betalningstyperna oaktat att dubbelbeskattningsavtal finns.

Den juridiska undersökningen utmynnar i en redovisning av hur olika transaktionsmönster - dvs slag av transaktion och destination av betalningen - påverkar koncernens skattebelastning.

Sammankoppling av de olika undersökningarna

Genom den företagsekonomiska undersökningen kartläggs hur de internationella företagen faktiskt beter sig i för beskattningen relevanta hänseenden.

Genom den juridiska undersökningen analyseras vilka de skatterättsliga förutsättningarna är för det faktiska beteendet.

Genom en sammankoppling av resultaten av de båda undersökningarna erhålles en indikation på hur de internationella koncernernas skattebelastning gestaltar sig, i vilken utsträckning och på vad sätt skatterna beaktas i företagets val av transaktionstyp och transaktionspartners och i vad mån beskattningen påverkar koncernernas finansieringsstruktur och organisationsstruktur. Grundläggande data för bedömningen av internprissättningsfrågornas vikt erhålls härigenom också.

II. SKATTERÄTTLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR INTERNATIONELLA TRANSAKTIONER MED DE NORDISKA LÄNDERNA

Inledning

Vid analysen av de internationella företagens transaktionsmönster ur skattesynpunkt bör en sammanvägning ske av skattebehandlingen i de båda länder mellan vilka en transaktion äger rum.

I och för sig kan den slutliga skatteeffekten påverkas av en rad omständigheter. Inte bara de skattebestämmelser som direkt reglerar de aktuella transaktionerna har betydelse. Möjligheter till avskrivningar och reservbildning m m påverkar den effektiva skattebelastningen för företagen liksom företagens allmänna inkomst- och skattesituation.

I samband med denna undersökning är det emellertid endast möjligt att beakta de omedelbara skatteeffekterna av de olika transaktionstyperna.

Den skillnad som kan föreligga mellan de olika nordiska ländernas skattelagstiftning utgör därvid en viktig faktor vid analysen av de internationella företagens beteende i de olika nordiska länderna.

I det följande skall därför de viktigaste inslagen i de nordiska ländernas skattelagstiftning och dubbelbeskattningsavtal liksom de viktigaste skillnaderna kortfattat presenteras. Därefter ges en förenklad översikt över betydelsefullare inslag i beskattningen i några av de tyngre transaktionsländerna i undersökningsmaterialet samt en tabelluppställning rörande skattesatser m m i ett antal tax havens.

De skatterättsliga förutsättningarna för de internationella företagen är i sina huvuddrag likartade i de nordiska länderna. I vissa avseenden föreligger dock skillnader, som bör vara av betydelse. I det följande utgås från förhållandena undersökningsåret 1975, där inte annat framgår.

1. Bolagsskattestrukturen

a. Danmark. Den danska bolagsskatten utgör 37 %. Dubbelbeskattning enligt det klassiska systemet gäller i princip. Något avdrag för utdelning ges ej. För erhållen utdelning är danska aktiebolag i princip skattskyldiga. Vid innehav av minst 25 % av aktierna i ett annat bolag medges dock i allmänhet skattefrihet för utdelning.

På utdelning till utlandet utgår enligt den interna lagstiftningen källskatt (udbyttesskat) med 30 %. I existerande dubbelbeskattningsavtal nedsätts i allmänhet skatten till ett lägre belopp. (Beträffande källskatteuttag i olika avtal, se sid. 40).

Vid analysen av den danska utdelningsnivån för år 1975 bör även beaktas att det under åren 1974-76 gällde en lag om utdelningsbegränsning i Danmark. Utdelningen fick högst uppgå till det högsta av följande alternativ:

- a) föregående års utdelningsbelopp
- b) 5 % av företagets eget kapital
- c) 6 % av aktiekapitalet.

Utdelning från utlandet som ett danskt bolag erhåller är i princip skattepliktig. Credit för utländsk källskatt medges. Därutöver kan bolaget om det äger mer än 25 % av aktierna i det utländska bolaget få nedsättning av sin totala skatt med resten av den andel som faller på utdelningen, dock icke med större belopp än vad som motsvarar det utländska dotterbolagets till utdelningen hänförliga skatt.

Den möjlighet till sambeskattnings av koncerninkomster som förekommer enligt dansk rätt gäller även för danskt moderbolags utländska dotterbolag. Dotterbolagets inkomst medräknas då i moderbolagets som inkomst från ett fast driftsställe (filial) varvid credit upp till den danska skatten erhålls även för dotterbolags skatt. En ytterligare fördel är att det utländska dotterbolagets inkomst kvalificerar för s k utlandslempelse, vilket medför att den del av den danska skatten som motsvarar den del av den totala inkomsten som härrör från utländsk verksamhet nedsätts till hälften. Hit hör normalt endast verksamhet från fast driftsställe. Ränte-, royalty- och övriga transaktionsinkomster i undersökningen berättigar ej till denna skattereduktion. Denna metod är även tillämplig när dubbelbeskattningsavtal föreligger. Största

fördelen anses uppnås vid dubbelbeskattningsavtal där exemption-metoden tillämpas.

b. Finland. Den finska statsskatten uppgår för aktiebolag till 43 %, vartill kommer kommunal- och kyrkoskatt på i medeltal ca 17 % eller tillhoppa ca 60 %.

Enligt lagstiftning som genomfördes 1969 erhåller bolaget vid den statliga taxeringen avdrag med 40 % av den utdelade vinsten (dock med avdrag för skattefritt mottagna utdelningar). Om hela vinsten utdelas blir den reella statsskattesatsen ca 35 %, då de belopp som åtgår till skatt ej ingår i avdragsgilla utdelningsbeloppet. År 1969 infördes för aktiekapital insatt 1969-78 även en lagstiftning som vid statsbeskattningen medger 100 % avdrag för utdelning hänförlig till nyemitterat aktiekapital. Avdrag får åtnjutas de första sex åren efter aktiekapitalshöjningen. För utdelning som utgår av erhållen skattefri utdelning medges ej avdrag. Om 100 % avdrag kan utnyttjas för hälften av utdelningen efter en nyemission och 40 %-avdraget för den andra hälften blir statsskatten ca 20 % för bolaget om hela vinsten utdelas. Rätten till avdrag föreligger även om utdelningen går till utlandet (från 1977 är det årliga utdelningsavdraget begränsat till 20 % av det nyemitterade kapitalet). Utdelningsavdraget infördes för att stimulera aktiekapitalbildningen i Finland.

Källskatt utgår enligt den interna lagstiftningen med 25 % av utdelat belopp för utdelning till utländska aktieägare. Lägre skattesatser gäller i allmänhet enligt dubbelbeskattningsavtalen (se sid. 39). Utdelning som ett finskt aktiebolag erhåller från ett annat finskt bolag är skattefri. Denna skattefrihet är i dubbelbeskattningsavtalen i allmänhet utsträckt att också gälla utdelning från utländska aktiebolag.

c. Norge. I Norge erlägger aktiebolag statlig bolagsskatt med 27,8 % jämte kommunalskatt på 23 %. Förmögenhetsskatt utgår med 0,7 % av redovisat eget kapital. För utdelad vinst medges sedan 1970 fullt avdrag vid den statliga inkomstbeskattningen från verksamhetsårets vinst. Vid den kommunala beskattningen medges inget avdrag. Aktiebolag beskattas, som en följd härav, vid den statliga beskattningen för erhållen utdelning. Vid den kommunala beskattningen är dock utdelning

från norska bolag skattefria. 1963-70 förelåg endast avdragsrätt för utdelning på nyemitterat aktiekapital (jfr Finland ovan). För utdelning till utländska aktieägare utgår källskatt med 25 %. Skattesatsen är i allmänhet nedsatt i dubbelbeskattningsavtalen (se sid. 41).

Då utdelningsavdrag ej ges för kommunalskatt som utgår på utdelningar blir den effektiva skattesatsen på utdelning ca 33 %.

Vid bedömningen av skattebelastningen på utdelad vinst i Norge måste också beaktas de stränga regler som där gäller för avsättning till reservfond enligt aktiebolagslagstiftningen. Så länge egna kapitalet i bolaget inte motsvarar skulderna måste 10 % av årsvinsten avsättas till reservfond. Vid utdelning överstigande 6 % av aktiekapitalet skall till reservfonden därutöver avsättas ett belopp motsvarande utdelningsbeloppet.

d. Sverige. I Sverige erlägger aktiebolag statlig inkomstskatt med 40 % av inkomsten. Därtill kommer kommunalskatt med i medeltal 25 %, som emellertid är avdragsgill vid den statliga taxeringen. Den sammanlagda skatten uppgår därför till ca 55 %. Avdragsrätt för utdelad vinst föreligger i princip ej. Med verkan från 1966 föreligger dock rätt till avdrag för utdelning hänförlig till nyemitterat aktiekapital för 10 år under 15 år efter nyemissionstidpunkten. Avdraget är begränsat till utdelning upp till 5 % av det inbetalade aktiekapitalet. Vidare föreligger bl a den begränsningen att avdrag ej medges om mer än hälften av bolagets aktier ägs av svenskt eller utländskt bolag. Begränsningen beträffande utländskt bolagsinnehav gäller dock ej om kupongskatt (källskatt) skall erläggas för utdelningen med helt eller nedsatt belopp. Det är alltså här fråga om en klart mindre skattenedsättning än i Finland.

Svenska aktiebolag åtnjuter skattefrihet för utdelning på aktier i svenska bolag om de äger mer än 25 % av aktierna i det utdelande bolaget. Denna skattefrihet är i dubbelbeskattningsavtal ofta utsträckt att gälla även utdelning från utländska bolag.

På utdelning till utländska aktieägare utgår kupongskatt med 30 % av utdelningen, om inte skattesatsen nedsatts i dubbelbeskattningsavtal (se sid. 37).

2. Den skatterättsliga behandlingen av räntor och lån

Inkomsträntor är i samtliga länder att betrakta som skattepliktig inkomst. Beträffande utgiftsräntor föreligger ett par väsentliga skillnader. I princip är utgiftsräntor avdragsgilla i samtliga länder. Detta gäller även om det är fråga om långfristigt lånekapital från moderbolag, också när aktiekapitalet är lågt. I Finland föreligger dock en begränsning i ränteavdragsrätten för bl a utlandsägda dotterbolag. I dessa fall kan avdrag vägras för ränta på den del av skulden till moderbolaget, som kan anses utgöra anläggningsskapital i dotterbolagets verksamhet. Avdragsförbudet torde i praktiken främst komma att avse ränta på en del av de långfristiga lånen från moderbolag.

Beträffande räntebegreppet föreligger den skillnaden mellan länderna att indextillägg i Sverige jämställs med räntor medan i övriga länder indextillägg faller utanför räntebegreppet. I Finland behandlas dock indextillägg i praktiken enligt samma principer som räntor.

Ingen av de nordiska staterna tar ut källskatt på räntor som går till utländska borgenärer (i Finland finns dock formellt en källskatt på 25 %, som emellertid i detta sammanhang saknar betydelse).

Själva lånebeloppen medför i samtliga länder varken beskattning eller avdragsrätt. Den finska möjligheten att neka finska bolag avdragsrätt för räntor på koncerninterna skulder medför inte att själva skuldbeloppet behandlas på något annat sätt.

När det gäller bedömningen av relationen koncerninternt lånekapital/aktiekapital i Finland skall ihågkommas att Finlands Bank vid tillståndsgivningen för den utländska koncernens finska investering helst ser att andelen aktiekapital är betydande.

3. Den skatterättsliga behandlingen av royalties och engångsersättningar för immateriella rättigheter

I samtliga länder föreligger full skatteplikt för inkomster av detta slag. I Danmark och Norge jämställs periodiska royalty-betalningar och engångsbelopp för immateriella rättigheter. Avdragsrätt föreligger för utgivna belopp. Vid engångsbelopp skall i Danmark avdraget periodiseras. Utländska mottagare beskattas ej för erhållen royalty.

Enligt svensk skatterätt beskattas dock utländsk mottagare för royalty som utgår från Sverige såsom för inkomst av rörelse. Denna beskattning undanröjs dock regelmässigt i de svenska dubbelbeskattningsavtalen. Det svenska royaltybegreppet är emellertid snävare än i övriga nordiska länder. I Sverige ingår endast periodiska betalningar i royaltybegreppet. Engångsersättningar medför således ej skattskyldighet i Sverige för utländska mottagare.

Den finska lagstiftningen innehåller liksom den svenska lagstiftningen bestämmelser om skattskyldighet för utländska royaltymottagare. Fram till 1973 skulle enligt de finska bestämmelserna därvid skatt uttas på vanligt sätt. Från 1973 effektueras emellertid denna skattskyldighet enligt den nationella lagstiftningen genom en källskatt på 25 %. Skatten reduceras eller elimineras i allmänhet i dubbelbeskattningsavtalen.

I Norge, Danmark och Sverige förekommer ingen källskatt på royaltybetalningar till utlandet.

4. Den skatterättsliga behandlingen av leasingavgifter, management- och service fees samt varubetalningar

I samtliga länder saknas särskilda bestämmelser om dessa kostnadstyper. I princip torde dock överallt avdragsrätt föreligga, liksom skattskyldighet föreligger för inkomster av dessa slag. Utländska mottagare kan endast beskattas om inkomsten kan anses hänförlig till fast driftsställe i utbetalarenstaten. Viss osäkerhet torde dock generellt föreligga beträffande vad som skall anses ingå i begreppen management- och service fees. Källskatter förekommer ej.

5. Dubbelbeskattningsavtal

De nordiska länderna har alla ett omfattande nät av dubbelbeskattningsavtal. Aktuella avtal förelåg 1975 enligt den förteckning som redovisas på sid. 35. När det gäller avtalens behandling av olika transaktionstyper finns det anledning att skilja mellan å ena sidan utdelning och å andra sidan övriga transaktioner. I de avtal som visat sig vara aktuella i enkätundersökningen tillerkänns mottagarlandet regelmässigt ensamt beskattningsrätten i dessa senare fall. I huvudsak innebär detta en förändring av vad den interna rätten stadgar endast

beträffande royaltyersättningar från Finland och Sverige, där den interna rätten annars medger beskattning av den utländska royaltymottagaren. Någon inskränkning i det utbetalande bolagets avdragsrätt föreskrivs inte i avtalen.

Vid betalningar från Danmark, Norge och Sverige förekommer inga källskatter vid dessa utgiftstyper. Vid royaltyersättningar från Finland förekommer i några avtal viss källbeskattning varierande mellan 25 och 5 % (gäller avtalen mellan Brasilien 10-25 %, Indien 0-25 %, Israel 10 %, Kanada 15 %, Spanien 5 % och Österrike 10 %).

I samtliga nordiska länder synes avtalen väl koordinerade med den nationella lagstiftningen så att varken dubbelbeskattning eller skattefrihet uppstår. I ett fåtal avtal med utvecklingsländer, som ej är aktuella i enkätmaterialen kan skattefrihet uppstå pga att avtalet utgår från en källstatsbeskattning, som de nordiska länderna ej kan utnyttja.

Beträffande aktieutdelning är situationen mer komplicerad. Rörande det utdelande bolagets beskattning gäller inga förändringar jämfört med den nationella rätten som behandlats ovan. Enligt de flesta dubbelbeskattningsavtal utgår däremot källskatt på utdelning från de nordiska länderna.

De olika källskattesatserna i avtalen framgår av förteckningarna på sid. 37-42.

Beträffande utdelning till i enkätundersökningen mer betydelsefulla länder kan noteras, att hel källskattebefrielse i samtliga länders avtal för utdelning till moderbolag endast föreligger beträffande utdelning till Holland och Frankrike. För utdelning till Schweiz, Storbritannien och USA utgår 5 % källskatt. Beträffande utdelning från Danmark till Schweiz föreligger dock källskattefrihet. Källskatten på utdelning till Västtyskland utgör i Danmark 10 %, Finland 25 %, Norge 0 %, Sverige 15 %. På utdelning till Sverige från de andra nordiska länderna utgår på utdelning från Danmark 5 %, Finland 10 % och Norge 15 %. På utdelning till Danmark utgår på utdelning från Finland ingen källskatt, från Sverige 5 % och från Norge 15 %.

6. Beskattnings effekter vid utdelning

Effekterna på grund av källbeskattningen av utdelning och på grund av dotterbolagsbeskattningen av den utdelade vinsten varierar beroende på lagstiftningen i mottagarlandet för utdelningen. I de fall utdelningen undantages från skatt antingen enligt en ren exemptionmetod eller genom ett avdrag från den totala skatten motsvarande skatten på utdelningen blir skattebelastningen summan av dotterbolagsskatten och källskatten (om sådan erlägges). Detta kan resultera i lägre eller högre skatt än mottagarlandets egen. Av viktigare länder i enkätundersökningen använder Holland, Sverige och i praktiken Schweiz och Danmark denna metod (när sambeskattning ej sker).

I Norge, där utdelning är skattepliktig till statlig inkomstskatt (vilket är naturligt då utdelad vinst är avdragsgill) ges credit för den utländska källskatten enligt avtal. Härigenom stannar den slutliga skatteplikten i allmänhet vid det utländska dotterbolagets skatt. För den norska kommunalskatten är utdelningen undantagen skatt och ingen credit medges.

Vid s k "indirect credit" åstadkommes i princip att den utdelning som kommer från ett utländskt dotterbolag får samma skattebelastning som om inkomsten intjänats av ett inhemskt dotterbolag. Tekniskt sker detta genom att den skatt som dotterbolaget haft att erlägga på den utdelade vinsten vid skatteberäkningen läggs till utdelningen, s k "grossing up", liksom eventuell källskatt på utdelningen. Det sammanlagda beloppet beskattas i vanlig ordning som annan bolagets inkomst, varefter credit från bolagsskatten erhålles med såväl dotterbolagets skatt som källskatten. I allmänhet begränsas dock skatteavdraget till ett belopp högst motsvarande moderbolagets skatt på utdelningen inklusive "grossing up". Härigenom blir skattebelastningen aldrig lägre än om dotterbolaget intjänat inkomsten i mottagarlandet. Däremot kan skattebelastningen bli högre om skatterna i utbetalarstaten är högre än i mottagarstaten.

Avräkningssystem av denna typ har bl a Storbritannien, USA och Västtyskland. Ett par särdrag beträffande lagstiftningen i Storbritannien och USA bör dock observeras. I Storbritannien har ett aktiebolag, som ger utdelning, att i det engelska systemet för utdelningsbeskattning av s k imputation-typ erlägga Advanced Corporate Tax (ACT) med ett belopp motsvarande den skatt, 30 %, som den utdelningsberättigade anses ha erlagt redan genom bolagsbeskattningen. ACT, som skall inbetalas

av bolaget vid utdelningen, uppgår härigenom i praktiken till 3/7 av det belopp som utdelats netto. Beloppet får sedan bolaget avräkna mot den slutliga bolagsskatten. Skulle denna emellertid bli lägre än erlagd ACT förloras i princip överstigande ACT-belopp. Detta kan inträffa om ett bolag har en stor andel utdelningsinkomster, som burit hög skatt utomlands. Indirect credit-metoden kan då medföra att den återstående engelska bolagsskatten blir så låg att en del av ACT blir slutlig skatt. Härigenom kan en extra skattebelastning uppstå för utländska utdelningsinkomster.

Det system för indirect credit som gäller i USA bygger sedan 1977 på obligatorisk s k "averaging", som tidigare var frivillig men allmänt använd. Metoden innebär att utländska utdelningsinkomster från samtliga länder slås ihop och indirect credit ges med den genomsnittliga skatt som utdelningen burit hos dotterbolagen och genom källskatt. Det betyder för ett bolag, som har dotterbolag i såväl lågskatte- som högskatteländer, att utdelning bör tas från båda länderna i en sådan mix att genomsnittsskatten blir så nära den amerikanska bolagsskattenivån (normalt 48 %) som möjligt. I annat fall blir koncernens totala skattebelastning på sikt högre. Västtyskland har liknande regler. Beträffande det system av indirect credit som det danska sambeskattningsystemet kan sägas innebära hänvisas till den presentation som givits ovan under 1.

7. Beskattnings effekter vid övriga transaktionstyper

Allmänt föreligger avdragsrätt i utbetalarstaten och skatteplikt i mottagarstaten, ofta med kredit för eventuell källskatt. Skattebelastningen blir således i allmänhet beroende av mottagarstatens bolagsskatteuttag och bolagsskattelagstiftning i övrigt.

Beträffande bolagsskattesatserna i några viktigare länder se diagram på sid. 42, där de ungefärliga skattesatser som i allmänhet tillämpas anges. Dessa ger endast en grov fingervisning om den slutliga skatten som i allmänhet uttas, då vinsten redovisas. I diagrammet redovisas också de källskatter, som de olika staterna uttar enligt sin nationella lagstiftning då dubbelbeskattningsavtal ej föreligger. Detta har betydelse för skattebelastningen vid s k genomströmning, dvs då ett mottagarbolag samlar upp olika internationella inkomster och vidarebefordrar dem till moderbolag i annat land med vilket avtal saknas.

8. Användning av tax havens

Som tax havens karakteriseras ofta en rad länder med mycket låga eller inga skatter på internationella inkomster lämpade särskilt för mottagande av finansiella inkomster och royalties genom etablering av exempelvis holdingbolag där.

Nedanstående förteckning på sid. 43 ur "The European Tax Report" över skatteförhållandena i tax havens torde ge en översikt över de viktigaste förhållandena.

9. Valutalagstiftningen i de nordiska länderna

Samtliga betalningstyper som förekommer i undersökningen utgör sk löpande betalningar för vilka valutarestriktioner normalt inte föreligger. I samtliga nordiska länder krävs tillstånd för direktinvesteringar i landet. Endast i Finland synes nationalbanken därvid lägga synpunkten på den interna finansieringsformen. Andelen aktiekapital i relation till interna koncernlån får ej vara för låg. Den finska låne marknaden torde i allmänhet ej vara tillgänglig för utländska investerare.

10. Förväntade skatteeffekter på företagsbeteendet

Ovan har under I något diskuterats hur olikheter i skilda länders skattelagstiftning generellt kan förväntas påverka de internationella företagens transaktionsströmmar och vilka möjligheter företagen har att anpassa sig till dessa olikheter för att uppnå fördelaktiga beskattningsresultat eller undvika ofördelaktiga.

Vilka effekter kan då just de ovan beskrivna bolagsskattereglerna i de nordiska länderna tänkas ha för utlandsägda företags beteende? Allmänt kan sägas att den nordiska bolagsskattelagstiftningen i huvudsak är konsekvent uppbyggd, investeringsvänlig och utan diskriminerande inslag mot utlandsägda företag. Några skattehinder för transaktioner med utländska koncernbolag finns knappast. Bolagsskattenivån i Danmark är internationellt sett låg, vilket gör vinstframtagning i Danmark förmånlig. Den för bl a 1975 gällande lagstiftningen om utdelningsbegränsning innebär dock svårigheter att utdela den framtagna vinsten. Därför kan en relativt hög räntenivå på koncernintern upplå-

ning förväntas i Danmark. Bolagsskattenivån i Finland, Norge och Sverige är relativt hög. På utdelad vinst är dock skattebelastningen klart lägre i Norge och Finland. Den norska befrielsen från statsskatt på utdelad vinst reducerar skattebelastningen påtagligt för utdelning till utlandet, i de fall det mottagande bolaget i sitt hemland kan påräkna skattefrihet för utdelningen, vilket ofta är fallet. På så sätt får utländska koncerner med bolag i Norge en lägre beskattning på sina norska vinster än inhemska norska koncerner, där utdelningen från dotterbolagen beskattas hos moderbolagen. Norge har dock enligt dubbelbeskattningsavtalen förbehållit sig en relativt hög källskatt på utdelning till utlandet, vilket till en del minskar den skatteförmån utländska koncerner åtnjuter. Också de höga bolagsrättsliga kraven på vinstreserveringar ökar skattekostnaden. Utdelning från Norge får dock anses skattemässigt relativt förmånligt.

I Finland reduceras skattebelastningen om vinsten utdelas. Särskilt gäller det för utdelning till utlandet på nyemitterat aktiekapital. Också i Finland får utländska koncerner en förmånligare behandling än inhemska koncerner, i de fall det mottagande bolaget kan påräkna skattefrihet i sitt hemland för utdelningen, vilket innebär att dotterbolagets inkomster här helt undgår statlig beskattning. Denna förmån i kombination med risken för förbud mot avdrag för räntor på långfristigt koncernintern upplåning medför att man i Finland kan förvänta en hög utdelningsnivå, hög nyemissionsaktivitet och liten koncernintern upplåning och små koncernintern räntekostnader.

Den höga svenska bolagsskattenivån gör att det finns skäl att förvänta sig en relativt låg aktiekapitals- och utdelningsnivå och hög koncernintern upplåning och hög räntenivå jämte internfinansiering med hjälp av obeskattade reserver. För vissa koncernnationaliteter behöver dock den höga svenska bolagsbeskattningen inte innebära någon särskild nackdel, det kan t ex gälla amerikanska koncerner, för vilka den interna amerikanska tekniken för beskattning av utländska utdelningar kan neutralisera effekten av den svenska skatten.

När det gäller transaktioner med sk tax havens, finns i allmänhet inte dubbelbeskattningsavtal med dessa länder. Det innebär att full källskatt i så fall utgår på utdelning dit. Därför finns ej anledning förvänta sig större utdelningsströmmar till tax havens.

Beträffande andra typer av kostnadstransaktioner än utdelningar utgår i normalfallen ingen skatt i de nordiska länderna. När det gäller

transaktioner med koncernbolag i länder, med vilka dubbelbeskattningsavtal saknas, uppstår en extra skattebelastning vad gäller ränta och royalties från Finland och royalties från Sverige. Dessa typer av kostnadstransaktioner torde därför undvikas av företagen. Däremot kan dessa transaktioner utan skattebelastning företas från Norge.

De danska reglerna för sk utlandslempelse kan tillsammans med de danska sambeskattningsreglerna för koncerner innebära stora fördelar för internationella koncerner. Det finns därför anledning att förvänta sig förekomsten av nordiska underkoncerner med moderbolag i Danmark.

Det mycket omfattande svenska nätet av dubbelbeskattningsavtal särskilt med utvecklingsländer medför att det finns anledning att förvänta sig att dotterbolag i Sverige i viss mån utnyttjas för den internationella koncernens transaktioner med bolag i sådana länder från vilka svårigheter föreligger att göra t ex utdelnings-, ränte- eller royaltybetalningar utan stora extra skattebördor vilka dock i stor utsträckning begränsats i de svenska dubbelbeskattningsavtalen.

Det ovan anförda utgör i korthet några avseenden där det finns anledning att förvänta sig att den nordiska skattelagstiftningen kan påverka företagens finansierings- och transaktionsbeteende på ett sätt som bör ge utslag i företagsundersökningen.

NORDISKA DUBBELBESKATTNINGSAVTAL 1975

Avtalsland	Danmark	Finland	Norge	Sverige
Argentina				x
Belgien	x	x	x	x
Brasilien	x	x	x	x
Canada	x	x	x	x
Danmark		x	x	x
Egypten		x	x	x
Filippinerna	x			x
Finland	x		x	x
Frankrike	x	x	x	x
Färöarna	x			
Föbundsrep. Tyskland el.				
Tyska riket	x	x	x	x
Grekland				x
Indien	x	x	x	x
Iran				x
Irland	x	x	x	x
Island	x	x	x	x
Israel	x	x	x	x
Italien	x	x	x	x
Japan	x		x	x
Kenya	x		x	x
Liberia				x
Malaysia	x		x	x
Malta	x		x	
Marocko			x	x
Nederländerna	x	x	x	x
Nederländska Antillerna	x		x	
Norge	x	x		x
Nya Zeeland				x
Pakistan	x			x
Peru				x
Polen	x			x
Portugal	x	x	x	
Schweiz	x	x	x	x
Singapore	x		x	x
Spanien	x	x	x	x
Sri Lanka	x ₁		x ₂	x ₃
Storbritannien	x	x	x	x
Sverige	x	x	x	
Sydafrika				x
Thailand	x		x	x
Tobago	x			
Trinidad	x		x	
Tunisien				x
Turkiet			x	
Ungern				x
USA	x	x	x	x
Zambia	x		x	x
Österrike	x	x	x	x
A N T A L	35	21	33	40

- 1) Skatteavtalen mellan Danmark och Storbritannien omfattar också följande områden.

Anquilla	Montserrat
Antigua	Nigeria
Barbados	Rhodesia
Belize	St. Christopher and Nevis
Cypern	St. Lucia
Dominica	St. Vincent
Falklandsöarna	Seychellerna
Gambia	Sierra Leone
Ghana	Solomon Islands (Br.)
Gilbert Islands	Virgin Islands (Br.)
Jamaica	Tanzania
Malawi	Tuvalu
Mauritius	Uganda
	Yemen

- 2) Skatteavtalen mellan Norge och Storbritannien omfattar också följande områden.

Antigua	Jamaica
Barbados	Malawi
British Honduras	Mauritius
British Solomon Islands	Montserrat
British Virgin Islands	Nigeria
Cypern	Rhodesia
Dominikanska rep.	Seychellerna
Falklandsöarna	Sierra Leone
Fidji	Southern Yemen
Gambia	St. Christopher, Nevis and Anquilla
Gilbert and Ellice Islands	St. Lucia
Grenada	St. Vincent

- 3) Äldre skatteavtal mellan Sverige och Storbritannien omfattar också följande områden.

Antigua	Jamaica
Barbados	Malawi
Brittiska Honduras	Mauritius
Brittiska Jungfruöarna	Montserrat
Cypern	Nigeria
Dominica	St. Christopher, Nevis och Anquilla
Falklandsöarna	St. Lucia
Ghana	St. Vincent
Gilbert- och Elliceöarna	Seychellerna
Grenada	Sierra Leone
	Tanzania

SVERIGE: KUPONGSKATTEUTTAG ENLIGT DUBBELBESKATTNINGSAVTALEN VID UT-
DELNING FRÅN SVERIGE.

Kupongskatt 0 %

Arabrepubliken Egypten
Frankrike
Grekland
Irland
Island
Malaysia
Marocko
Tunisien
Ungern

Kupongskatt 15 % alt 0 %

Nederländerna¹

Kupongskatt 5 %

Schweiz
Sri Lanka

Kupongskatt 15 % alt 5 %

Danmark¹
Israel²
Norge³
USA²
Zambia¹

Kupongskatt 10 % alt 5 %

Storbritannien⁴

Kupongskatt 10 %

Finland
Österrike

Kupongskatt 15 % alt 10 %

Italien⁵
Japan⁶
Liberia⁶
Singapore⁷
Spanien⁶

Kupongskatt 15 %

Belgien
Canada
Förbundsrepubliken Tyskland
Nya Zeeland
Pakistan

Kupongskatt 25 % alt 15 %

Kenya⁸

Kupongskatt 20 %

Filippinerna

Kupongskatt 30 % alt 20 %

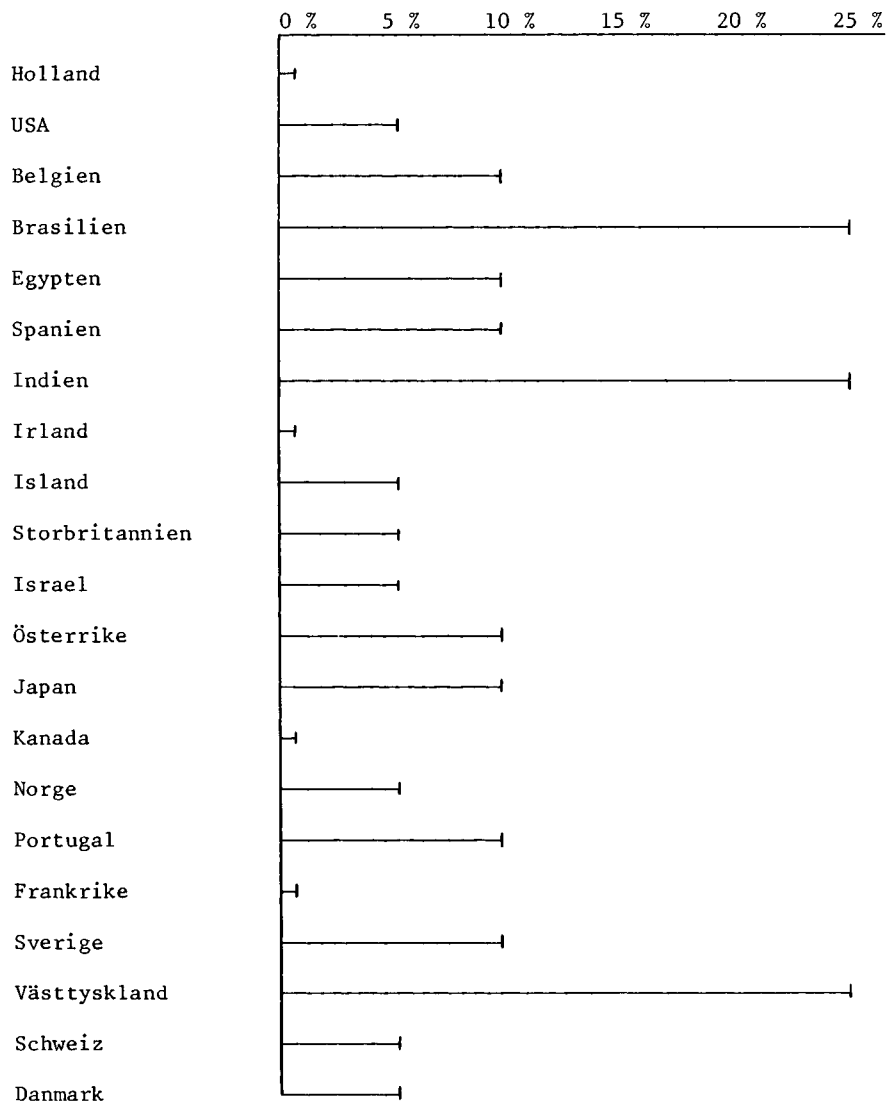
Thailand⁸

Kupongskatt 30 %

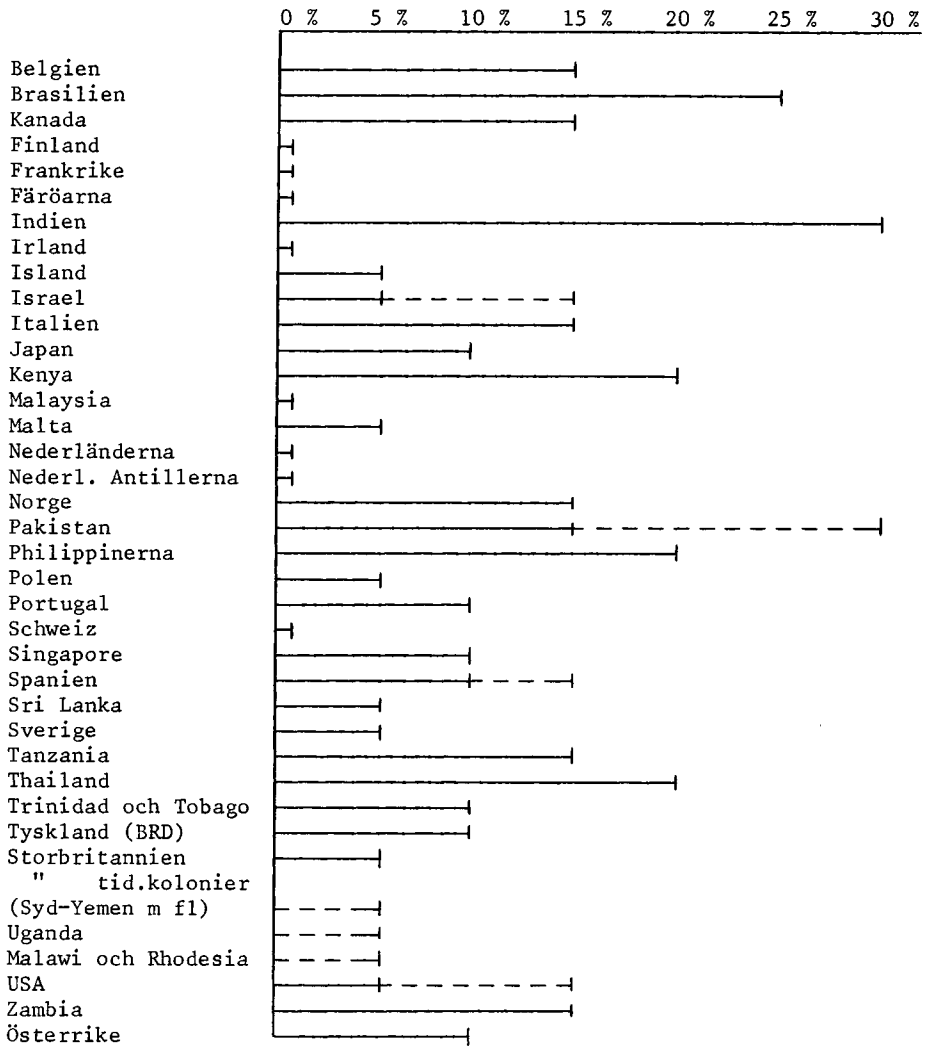
Övriga⁹

-
- 1) Lägre procentsatsen tillämpas om mottagaren behärskar 25 % av aktierna i det utbetalande bolaget eller mera.
 - 2) Lägre procentsatsen tillämpas om mottagaren behärskar 50 % av aktierna i det utbetalande bolaget eller mera.
 - 3) Lägre procentsats tillämpas om mottagaren är ett aktiebolag.
 - 4) Lägre procentsatsen tillämpas om mottagaren behärskar 10 % av aktierna i det utbetalande bolaget eller mera.
 - 5) Lägre procentsatsen tillämpas om mottagaren behärskar 51 % av aktierna i det utbetalande bolaget eller mera.
 - 6) Lägre procentsatsen tillämpas om mottagaren behärskar 50 % av aktierna i det utbetalande bolaget eller mera.
 - 7) Lägre procentsatsen tillämpas om mottagaren behärskar 25 % av aktierna i det utbetalande bolaget eller mera.
 - 8) Lägre procentsatsen tillämpas om mottagaren behärskar 25 % av aktierna i det utbetalande bolaget eller mera.
 - 9) Vissa territorier och f d kolonier till europeiska stater omfattas av avtalet med moderlandet resp det gamla moderlandet. I de fallen reduceras kupongskatten. Sådana territorier och f d kolonier har inte tagits med här.

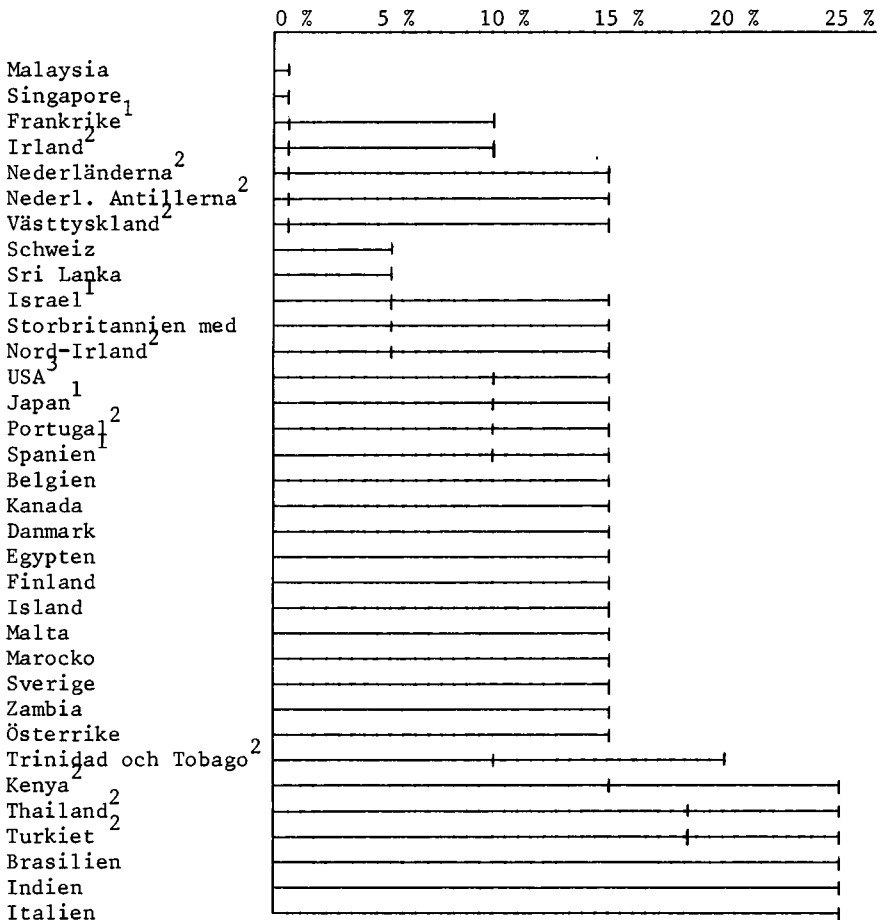
FINLAND: KÄLLSKATTEUTTAG ENLIGT DUBBELBESKATTNINGSAVTALEN VID UT-
DELNING FRÅN FINLAND (INOM KONCERNER)

DANMARK: KÄLLSKATTEUTTAG ENLIGT DUBBELBESKATTNINGSAVTAL VID UTDEL-
NING FRÅN DANMARK

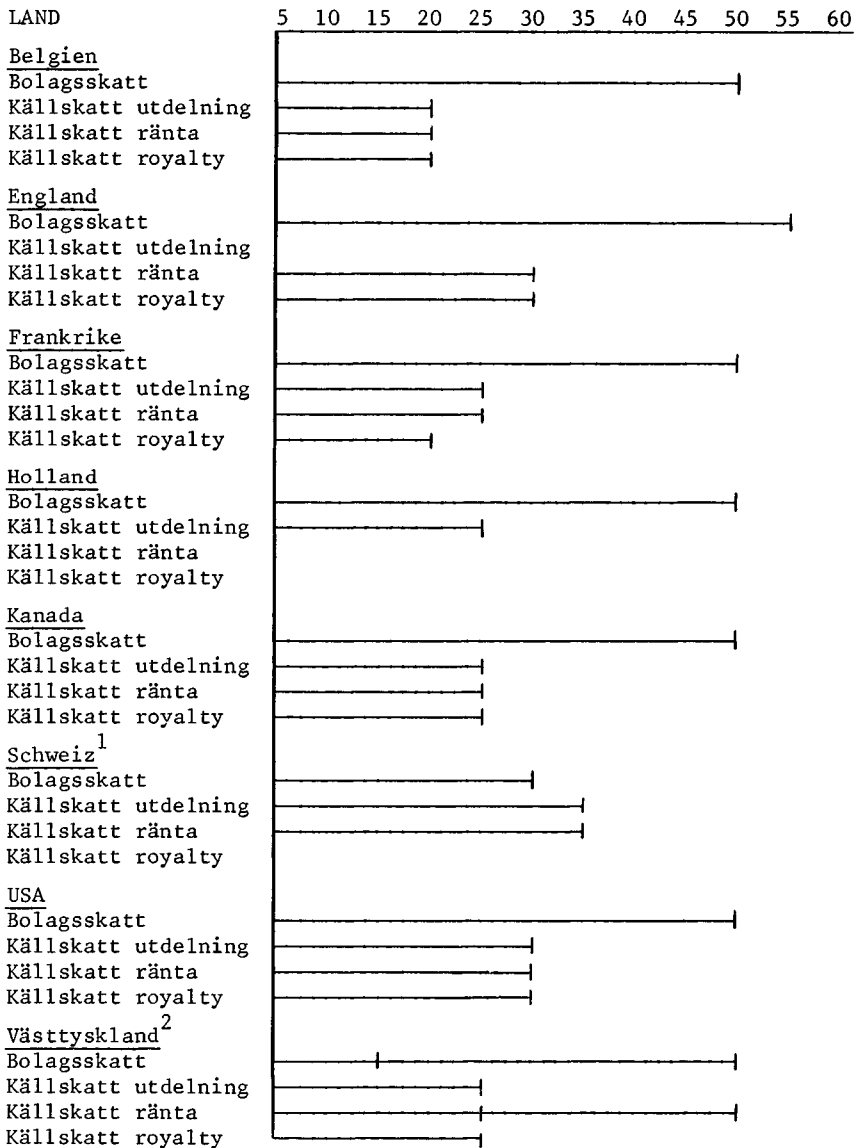

NORGE: KÄLLSKATTEUTTAG ENLIGT DUBBELBESKATTNINGSAVTAL VID UTDELNING
FRÅN NORGE

- 1) Reducerad procentsats användes när mottagaren innehar minst 50 % av aktierna i det utbetalande bolaget. (För Frankrike, Irland, Nederländerna, Nederländska Antillerna och Västtyskland sker reduktion till 0 %).
- 2) Reducerad procentsats användes när mottagaren innehar minst 25 % av aktierna i det utbetalande bolaget.
- 3) Reducerad procentsats användes när mottagaren innehar minst 10 % av aktierna i det utbetalande bolaget.

BOLAGSSKATTESATS OCH KÄLLSKATTER I NÅGRA VIKTIGARE LÄNDER VID VISSA
 UTBETALNINGAR TILL LÄNDER MED VILKA DUBBELBESKATTNINGSAVTAL SAKNAS

1) Bolagsskatt: Ett ungefärligt genomsnitt. Skattens höjd varierar med hänsyn till förhållandet mellan vinst och eget kapital och mellan olika kantonen. S k Domizilgesellschaften har ofta en starkt reducerad kantonal beskattning, som ofta sänker den effektiva bolagsskatten på utländska inkomster till ca 10 %.

2) Bolagsskatt: Den högre skatten uttages på outdelad vinst, den lägre på utdelad. Källskatt ränta: Skatten beror på arten av säkerhet.

The European Tax Report

Eurotable 2 TAX HAVENS OF THE WORLD

COUNTRY	TAX STRUCTURE	MOST POPULAR USES	EXCHANGE CONTROLS
BAHAMAS	No corporation or profit tax, no personal income or capital gains tax, and no estate or inheritance tax. But real property tax on value of improved property.	Bank and Trust companies	Yes, but non-residents largely exempt
BERMUDA	No direct taxes on individuals or companies but small local land tax and property levy by central government.	Bank, Trust and Insurance Companies	Yes, but non-residents largely exempt
BRITISH VIRGIN ISLANDS	Corporation Tax - 12% on chargeable income Personal Tax - 3% on total income plus 12% on balance after deductions. No wealth, gains or inheritance taxes. For non domiciles or non-residents no tax on income unless remitted to territory	Trusts	None
CAYMAN ISLANDS	No taxes at all on income or capital, but 'exempt' companies and trusts may be formed with freedom from tax guaranteed for 20 and 50 years respectively.	Trusts	Yes, but non-residents exempt
CHANNEL ISLANDS	Personal and corporate income tax at flat rate of 20%. No wealth or gift tax, no capital gains tax and no estate duty. Companies not carrying on business there and not controlled from there may be exempt from any tax but £300 annual fee.	Bank, Insurance and Trust Companies	Yes, U.K. Exchange Control Act applies to non-sterling transactions
GIBRALTAR	Standard corporation tax rate of 30%, with 7½% surcharge. Standard personal rate of 30% rising to 40% maximum. 'Exempt' companies pay no taxes for 25 years. Estate duty rises to 20% maximum. Exempt co. available for non-residents who don't carry on trade or business in Gibraltar	Trusts	Yes, U.K. Exchange Control Act applies to non-sterling transactions
HONG KONG	Property tax - 15%, Profits tax - 15%, Interest tax - 15%, Salaries tax - 5-15%, Estate duty - 15% maximum. No capital gains, wealth or gifts tax, but colony does not tax non Hong Kong source income.	Trading companies and Trusts	None
ISLE OF MAN	Personal income tax and corporation tax limited to 21.25% but no capital gains or wealth tax and no estate duty. U.K. VAT rates apply. No company tax on foreign source income if directing control outside country.	Trusts and Unit Trusts	Part of U.K. for exchange control purposes
LIBERIA	No taxes if more than 50% of stock is held by non-Liberians and if income is derived from sources outside Liberia. Low ship registration tax.	Shipping companies	None
LIECHTENSTEIN	'Establishment' - 0.2% tax on capital, 7½ to 15% on profits 'Trusts' - 2% on capital, 7½ to 15% on earnings. No tax on foreign source income, coupon tax 3% on company dividends, nothing withheld on foundations or establishment distributions.	'Establishment' (See ETR 3,6,75).	None
LUXEMBOURG	Based on German tax law but 'holding companies' are exempt save for annual fee of 0.16% on capital. VAT of 2-10% on transactions and services.	Holding Companies	None
NAURU	No taxes or duties of any sort.	Trusts	None
NETHERLANDS ANTILLES	Basic corporate income tax rates of 27-34% with municipal surcharge of 15% on the tax, but many exemptions reduce effective rate to 2.4 to 3%. Related service income may be taxed at 4.5-6% if negotiated.	Investment and Holding Companies	Yes, with some exemptions for non-residents
NEW HEBRIDES	No taxes at all save for a 50% added value tax on land subdivisions.	Trusts	None
PANAMA	No tax on income derived from sources outside Panama. Low ship registration tax and exemption from tax for income earned from shipping operations.	Shipping Companies	None
SWITZERLAND	Basic cantonal rates between 25 and 35% plus federal rates of 3.3 to 8.8%, but considerable reductions for holding and domiciliary companies.	Holding and Domiciliary Companies	None

III. RESULTATPRESENTATION AV UNDERSÖKNINGEN RÖRANDE FINANSSTRÖMMAR FRÅN OCH TILL NORDISKA DOTTERBOLAG I INTERNATIONELLA KONCERNER - EN NORDISK ÖVERSIKT

Inledning

Innan resultaten av företagsundersökningen presenteras och diskuteras är det nödvändigt att något beröra frågan om på vad sätt resultaten återspeglar verkligheten. Resultaten har redovisats främst i form av aggregerade tal och relationer. Fråga är i vilken utsträckning denna redovisning ger relevanta upplysningar. Mäter då undersökningen det man avsett att mäta? Kan man lita på undersökningsmaterialet? Kan de teser som uppställts prövas mot materialet?

Även om en fullständig statistisk analys av materialet återstår visar den bearbetning som hittills skett av materialet utifrån olika huvudvariabler att vissa klara systematiska samband föreligger. Företagsgrupper, som har ett extremt beteende, exempelvis på grund av viss branschtillhörighet, har vid bearbetningen av huvudmaterialet exkluderats och bearbetats för sig för att resultaten skall ge upplysningar av större relevans.

Det insamlade materialet är anmärkningsvärt homogent i de fyra länderna. Klara mönster framträder i flera hänseenden. Undersökningen bör därför ge goda mått på det som man velat mäta. Att materialet kunnat redovisas och diskuteras på aggregerad nordisk nivå är ett indicium härpå. Möjligheter har visat sig finnas att dra slutsatser om företagens generella beteende i flera viktiga avseenden och därifrån bedöma de skatterättsliga effekterna av det redovisade beteendet.

I vilken utsträckning ger då svaren en riktig bild av företagens beteende? I vilken utsträckning kan man lita på de lämnade uppgifterna?

I och för sig är det inget som hindrar ett företag att lämna falska uppgifter eller förtiga vissa fakta. Även utan vetskap om deras svar

talar vissa faktorer mot att falska uppgifter lämnats i någon större omfattning. För det första är en hel del av de begärda uppgifterna möjliga att kontrollera via bolagets årsredovisning - i varje fall i de länder där årsredovisningen är offentlig - eller andra externa källor. För det andra har enkäten varit utformad på ett sätt att det normalt knappast finns skäl för företagen att svara falskt. För den som har något att dölja är det i så fall mycket enklare att inte svara på enkäten.

Materialets utseende talar också för att företagen i huvudsak torde ha svarat sanningsenligt. Vid olika rimlighetskontroller har materialet motsvarat de uppställda kraven. Materialet ligger också i flera avseenden väl i linje med resultaten av andra undersökningar och med vad man i övrigt vet om de internationella företagens beteende.

Ett viktigt förhållande som talar för riktigheten av de lämnade uppgifterna är den homogenitet som utmärker materialet, som t ex vissa koncernnationaliteters beteende. Det sammanhang som finns mellan enkätmateriallets olika delar talar således för de lämnade svarens korrekthet.

Undersökningen är upplagd som en totalundersökning. Svarsfrekvensen är dock ojämn.

Frågan om materialets representativitet har tidigare berörts. Det är dock viktigt att än en gång understryka, att slutsatser endast kan dras beträffande de i undersökningen deltagande företagen. Företag som ej svarat kan ha - eller kanske till och med torde ha - ett annorlunda beteende. Inom flera företagsgrupper, t ex större företag, är dock svarsfrekvensen så hög att de stora transaktionsströmmarna får anses täckta. Mera generella slutsatser är här möjliga.

Dock skall understrykas att inget kan uttalas om ett enskilt företags beteende. Resultaten visar inget annat än huvudtendenser och aggregerade volymer. Spridningen inom en företagsgrupp kan vara betydande.

I och för sig kan av materialet vissa slutsatser om internprissättningens vikt dras. Däremot ger undersökningens uppläggning ej möjligheter att dra några slutsatser om hur företagen utformar sin internprissättning. Undersökningen ger ej svar på frågan om företagen av skatteskal manipulerar med prissättningen eller ej. Undersökningen syftade heller inte dit. Däremot kan undersökningen ge en indikation

på om företagens transaktionsmönster gör det troligt att några avgörande skattevinster kan göras via internprissättningen.

Undersökningen har ej haft till syfte att undersöka om illegalt skatteundandragande förekommer. Den kan heller inte ge något svar på frågor av den arten. Undersökningsuppläggningsen är sådan att inga slutsatser i vare sig ena eller andra riktningen här kan dras.

I den projektinformation som utsändes till de deltagande företagen motiverades projektuppläggningsen på följande sätt:

"Först om man vet vilka transaktioner, som förekommer inom de internationella koncernerna och hur de interna finansströmmarna gestaltar sig, finns det möjligheter att över huvud taget bedöma vilken betydelse frågan om de internationella företagens beskattning har och i vilken utsträckning dessa koncerners internationella status medför en lindring i beskattningen eller tvärtom medför en merbeskattning. Genom att undersöka företagets val av kostnadstyp för sina interntransaktioner och destinationen av finansströmmarna blir det möjligt att få en uppfattning om i vilken utsträckning de internationella koncernerna anpassat sig till den internationella skattelagstiftningen och i vilken utsträckning de uppnår en minskad skattebelastning eller tvärtom på grund av bristande anpassning är utsatta för en högre skattebelastning. Också frågan om internprissättningens betydelse för koncernernas skattebelastning är avhängig av vilka typer av transaktioner som förekommer och av om transaktionerna företas med koncernbolag i hög- eller lågskatteländer".

Vilka svar ger då undersökningsresultaten?

1. Population och svarsfrekvens

Enkätundersökningen omfattar alla utlandsägda dotterbolag (aktiebolag, vars aktier till mer än 50 % ägs av utländskt aktiebolag) som har en omsättning överstigande 1 milj i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Den relevanta populationen omfattar knappt 2 000 bolag. Fullständiga svar, möjliga att datorbehandla och användbara för statistisk analys, har erhållits från ca 1 000 bolag. Svarsfrekvensen utgör i Danmark och Sverige knappt 50 % av den relevanta populationen. I Finland och Norge är svarsfrekvensen högre, drygt 60 % resp 70 %.

Den statistiska bearbetningen omfattar i Danmark 150 bolag, i Finland 218 bolag, i Norge 387 bolag och i Sverige 239 bolag.¹⁾

En närmare analys av svarsfrekvensen visar dock att svarsbenägenheten är hög för större företag och för tillverkande företag. Tabell 3:1 avseende Sverige visar att täckningen beträffande de största företagen och medelstora och större tillverkande företag är mycket god. Samma förhållanden råder i samtliga länders material. För Danmark och Sveriges vidkommande är svarsfrekvensen för mindre bolag dålig, medan främst Norge men även Finland visar relativt god täckning. Med hänsyn härtill har i den statistiska bearbetningen bolag med omsättning understigande 5 mkr tillsvidare uteslutits dock med undantag för Finland där dessa mindre bolag representerar en betydande del av materialet.

Tabell 3:1. Svarsfrekvens Sverige

	Därav utlands- ägda	Svarat	%	% av omsättning
1. Sveriges 200 största företag (omsättning)	33	30	91	91
2. Sveriges 25 mest lönsamma företag	10	9	90	>90
3. Sveriges 50 rikaste företag	3	3	100	100
4. Sveriges 750 största tillverkande företag (minsta omsättning 25 mkr)	41	33	80	80
5. Sveriges 300 största handelsföretag	35	25	66	ca 50

Härigenom säkras en god representativitet för det bearbetade enkätmaterialiet. Även om de slutsatser, som kan dras på grundval av enkätmaterialiet, endast har absolut giltighet för de företag som ingår i materialet, torde dock med relativt stor säkerhet slutsatser av mer generell räckvidd kunna dras beträffande grupperna större företag och tillverkningsföretag. Här föreligger om man räknar i omsättningsvoly-

1) Då flera större koncerner verksamma i Sverige har svarat för de svenska dotterbolagen på koncernkonsoliderad basis motsvaras de 239 bolagen av 147 rapporterade svar i datamaterialet. I ett svar kan således ingå flera bolag.

men en täckning på 80 % eller mera av den relevanta populationen. Det kan alltid hävdas att de icke-svarande företagen har ett annat beteende eller till och med att detta avvikande beteende är skälet till att de nekat att svara. Den höga täckningsgraden medför dock att sådant avvikande beteende inte särskilt skulle ha påverkat huvudresultaten av undersökningen och därav följande slutsatser, om dessa företags beteende hade kunnat vägas in i resultaten.

I följande tabell 3:2 redovisas koncernnationalitet på deltagande bolag fördelade på branscher. Sverige är största koncernmoderbolagsland med 274 dotterbolag. USA har 180 bolag och på tredje plats ligger Storbritannien med 84 bolag. Relativt få tyska bolag, 56 stycken, finns representerade i materialet. Av branschfördelningen på viktigare branscher framgår handelsföretagens dominans, 508 bolag, mot 214 produktionsbolag.

Tabell 3:2. Koncernernas nationalitet och internationaliseringsgrad¹

Koncern- nationalitet	Koncernernas internationaliseringsgrad, verksamhet i antal länder, %				TOTALT	
	2 - 5	6 - 10	11 - 20	21 -	antal	%
USA	3	6	14	73	180	21,0
Frankrike	0	0	60	40	20	2,3
Västtyskland	9	7	23	55	56	6,5
Holland	5	10	11	74	38	4,4
Schweiz	9	15	27	37	52	6,1
Storbritannien	10	11	23	47	84	9,8
NORDEN						
Danmark	48	17	16	9	80	9,3
Finland	53	18	29	0	17	2,0
Norge	50	20	10	0	20	2,3
Sverige	34	11	18	29	274	32,0
TOTALT antal	182	98	163	352	857 ²	
%	21,2	11,4	19,0	41,1		

1) I denna redovisning ingår ej olje- och oljeutvinningsföretag, 34 st. De svenska företagen ingår i delvis konsoliderad form. Endast viktigare koncernnationaliteter har medtagits, i allt ingår 23 nationaliteter.

2) Totalsumman i tabellerna stämmer inte alltid pga att något företag ej svarat på viss uppgift. Tabellpopulationen blir därför i allmänhet något lägre än svarspopulationen. Vid jämförelser mellan tabeller grundade på olika huvudvariabler kan av samma skäl diskrepanser också uppstå.

Tabell 3:3 visar att de i materialet ingående koncernerna har hög internationaliseringsgrad, vilket visas av att de bortsett från de nordiska koncernerna, i allmänhet har dotterbolag i ett stort antal länder. Tre olika slutsatser är här tänkbara:

1. Etablering på den nordiska marknaden sker i ett sent skede av internationaliseringen.
2. Etablering på den nordiska marknaden har i allmänhet skett för så länge sedan att internationaliseringsgraden därefter hunnit öka.
3. Vid steget ut på utländska marknader sker utlandsetableringar på bred front med bolag i många länder.

Tabell 3:3. Fördelning koncernnationalitet/dotterbolagsbransch¹

Koncern- nationalitet	Dotterbolagsbransch			Totalt	
	Produktion	Handel	Finansiering och service- verksamhet	Antal	%
	antal	antal	antal		
USA	42	108	19	180	21,0
Danmark	19	48	5	80	9,3
Finland	5	12	0	17	2,0
Frankrike	6	10	3	20	2,3
Västtyskland	13	41	1	56	6,5
Holland	15	19	2	38	4,4
Norge	6	11	1	20	2,3
Schweiz	12	30	2	52	6,1
Storbritannien	23	50	6	84	9,8
Sverige	68	158	24	274	32,0
TOTALT	antal	214	508	69	857
	%	25,0	59,3	8,1	

1) I denna redovisning ingår ej olje- och oljeutvinningsföretag, 34 st. Endast viktigare branscher redovisas.

Den först nämnda förklaringsgrunden förefaller troligast. Även de svenska koncernerna uppvisar en förvånansvärd hög genomsnittlig internationaliseringsgrad. Här förefaller förklaringsgrund 2 plausibel.

Den låga genomsnittliga internationaliseringsgraden för nordiska koncerner i övrigt kan förklaras av att etablering i annat nordiskt land i mycket kan jämföras med en hemmamarknadsetablering.

Ser man till företagens branschtillhörighet utgör ca 60 % av svarspopulationen handelsföretag och 25 % tillverkningsföretag. Andelen tillverkningsföretag är högre i Danmark och Sverige, nära 40 %.

Oljeföretagen uppvisar en mycket hög svarsfrekvens.

2. Materialets omfattning

I tabell 3:4 presenteras enkätmaterialets totala omfattning i några viktiga hänseenden för att ge en uppfattning om de transaktionsvolymerna som täcks av undersökningen.

Transaktioner förekommer med ca 40 länder i koncerner av 23 olika nationaliteter.

Koncerninterna kostnadstransaktioner¹⁾ förekommer totalt till ett värde av knappt 30 miljarder svenska kronor. Motsvarande tal för koncerninterna intäktstransaktioner är drygt 6 miljarder kronor.

Det kan vara av intresse att sätta transaktionsvolymerna i relation till den totala utrikeshandeln för att få en uppfattning om undersökningsmaterialets relativa betydelse. I tabell 3:5 redovisas för Sveriges del dels den totala importen 1975 enligt utrikeshandelsstatistiken från i enkätmaterialet förekommande transaktionsländer, dels rapporterade koncerninterna varuinköp från samma länder. Ca 12 % av importen från dessa berörda länder finns redovisade i materialet som enskilda koncerninterna varuinköp i utlandsägda koncerner, vilket motsvarar 10 % av Sveriges totala import. Motsvarande andel för export-sidan är 1,8 %. Som framgår av tabellen föreligger i allmänhet relativt god överensstämmelse mellan länderfördelningen av importen och länderfördelningen av koncerninköp. Den markanta avvikelser för Storbritannien beror på oljebolagens inköp som i huvudsak sker via England.

1) I termen kostnader ingår i denna presentation även utdelningar hänförliga till verksamhetsåret 1975.

Tabell 3:4. Datamaterialets omfattning

	Danmark milj Dkr/ antal	Finland milj FM/ antal	Norge milj Nkr/ antal	Sverige milj Skr/ antal
1. Antal dotterbolag	149	218	387	239
Antal koncerner	142/47	-	-	138
Antal nationaliteter	12	15	21	15
2. Dotterbolags omsättn.	20 556	9 329		24 279
3.				
a) <u>Antal koncerntrans- aktioner, totalt</u> ¹⁾	922	847	1 367	816
antal trans.länder	33	24	36	26
transaktionsvärde	13 024	2 686	11 209	9 769
varav för varor	12 337	2 438	9 927	9 100
b) <u>Antal koncerntrans- aktioner, kostnader</u>	596	629	1 125	554
antal trans.länder	24	22	28	24
transaktionsvärde	11 263	2 245	8 675	8 376
varav för varor	10 738	2 031	7 480	7 835
c) <u>Antal koncerntrans- aktioner, intäkter</u>	326	218	242	262
antal trans.länder	25	17	26	20
transaktionsvärde	1 761	441	2 534	1 393
varav för varor	1 599	407	2 447	1 265
4. Transaktionsvärde kon- cern + externa trans.	34 982	14 708	31 374	32 930
varav för varor	33 169	13 796	29 681	30 899
härav kostnader	14 803	5 747	13 889	13 864
varav för varor	14 053	5 236	12 479	12 380
härav intäkter	20 179	8 961	17 485	19 066
varav för varor	19 116	8 510	17 202	18 519

1) En transaktion = summa transaktioner under året av ett kostn./
intäktsslag med en transaktionspartner.

Växlingskurser 1975-12-30.

100 Dkr = 71,70 Sv kr, 100 FM = 114,50 Sv kr, 100 Nkr = 79,25
Sv kr, 1 US dollar = 4,41 Sv kr.

Ca 45 % av den svenska oljeimporten sker koncerninternt. Samtidigt utgör oljebolagens inköp ca hälften av varuinköpsvolymen i enkätmaterialiet. Detta förhållande påverkar därför också de relativa talen för övriga länder nedåt. Den låga andelen för Västtyskland torde delvis kunna förklaras av den relativt låga andelen tyska koncerner, som ingår i materialet, och som i sin tur kan vara en funktion av den låga västtyska andelen utlandsproduktion (jfr tabell 1:1). Även när det gäller försäljning på utländska marknader sker denna i tyska företag ofta genom fristående agenter.

Tabell 3:5. Svensk import från olika länder enligt utrikeshandelsstatistiken för 1975 och fördelningen av koncerninterna varuinköp enligt enkätmaterialiet

Importland	Import milj kr	Andel i %	Andel koncerninterna inköp i enkätmaterialiet, %
Schweiz	2 990	4,5	4,3
Storbritannien	12 755	19,2	46,2
Kanada	401	0,6	0,1
Österrike	1 340	2,0	1,6
Eire	116	0,2	0,0
USA	6 198	9,3	5,0
Västtyskland	15 041	22,7	14,7
Danmark	5 946	9,0	8,4
Frankrike	3 113	4,7	3,1
Italien	1 653	2,5	0,1
Norge	4 596	6,9	1,4
Holland	3 323	5,0	6,2
Spanien	508	0,8	0,1
Finland	4 151	6,3	1,8
Japan	1 392	2,1	0,1
Belgien + Luxemburg	2 442	3,7	2,2
Bahamas	82	0,1	0,4
Guernsey	-	-	0,1
Australien	224	0,3	0,0
Sydafrika	63	0,1	0,0
Panama	38	0,0	0,0
SUMMA	66 372		Varuinköp i mkr 7 853
TOTAL IMPORT	74 865		Summa koncernintern varuför-
TOTAL EXPORT	72 011		säljning i mkr 1 265

3. Enkätmateriallets bearbetning

Bearbetningen har i huvudsak skett med utgångspunkt från bakgrundsvariablerna koncernnationalitet, moderbolagsland, dotterbolagsbransch och mottagar- resp avsändarland beträffande transaktionsströmmarna. Bearbetningen har skett dels på nationell nivå i de fyra nordiska länderna dels på samlad nordisk nivå. Därvid har bearbetningen dels skett för hela populationen dels för olika delar av populationen. Då de internationella oljebolagen svarar för ca hälften av utgiftsvolymer i Danmark och Sverige och en tredjedel av volymen i Norge - i Finland är deras volym obetydlig, då all oljeimport sker via det statliga Neste-Oy - och dessutom har ett enhetligt transaktionsmönster som skiljer sig från andra branscher, har oljeföretagen också exkluderats som en särskild population, som bearbetats separat för Danmark, Norge och Sverige och i det sammordiska materialet. I materialet ingår vidare ett fåtal företag sysselsatta med utvinning av naturtillgångar. Företagen står dock för stora volymer samtidigt som de har en speciell transaktions- och finansieringsprofil. Också dessa företag har därför exkluderats som en särskild population.¹⁾

Företag med omsättning under 5 milj kronor utgör en mycket liten del av materialet i Danmark och Sverige, samtidigt som svarsfrekvensen är mycket låg bland dessa bolag. För att få högre representativitet i materialet har därför dessa mindre bolag exkluderats som en särskild population för Danmark, Norge och Sverige och i det sammordiska materialet. De slutsatser som dras gäller således ej denna grupp. I de finska bearbetningarna ingår dessa företag dock, då de representerar nära halva det finska materialet.

Som huvudpopulation i bearbetningen har således använts en mindre population som exkluderar oljeföretag, utvinningsföretag och företag med omsättning under 5 milj Skr. Inom huvudpopulationen har vidare vissa enskilda populationer specialbearbetats. Det gäller de två största koncernnationaliteterna, bolag ingående i svenska koncerner, 220 stycken, och bolag ingående i USA-koncerner, 153 stycken. Vidare har viss specialbearbetning skett på branschnivå inom tillverkningssektorn.

I det följande avses förhållandena rörande huvudpopulationen om inte annat särskilt anges.

1) Det kan anmärkas att flertalet utländska företag sysselsatta med oljeborrningar i Nordsjön ej har bildat dotterbolag i Norge, varför de ej ingår i undersökningen.

4. Transaktionsmönster

4.1 Generellt

Tabell 3:6. Intäkter och kostnader, totalt och internt i %

	Räntor	Royal- ties och likn.	Leas- ing- avg.	Manage- ment och service fees	Varu- inköp	Utdel- ning	Totalt volym i milj kr
Totala intäkter							
volymandel	1,0	0,1	3,2	0,4	94,9	0,4	40 135
Interna intäkter							
volymandel	1,1	0,5	0,1	3,0	93,9	1,4	5 041
antal transakt. ¹	158	21	6	118	576	31	910
Totala kostnader							
volymandel	2,3	1,5	0,5	1,0	92,6	2,1	27 011
Interna kostnader							
volymandel	1,2	2,5	0,2	1,7	91,0	3,5	15 443
antal transakt.	389	148	25	332	1 185	281	2 360

1) = not 1 i tabell 3:4.

Redan med utgångspunkt från denna tabell kan flera slutsatser dras.

a) Relation intäkter/kostnader.

De koncerninterna transaktionsintäkterna utgör endast 12 % av totala transaktionsintäkterna, medan interna transaktionskostnaderna utgör 57 % av totala kostnaderna. Interna intäkterna utgör endast 32 % av interna kostnaderna.

Försäljning till koncernen representerar generellt en mycket liten del av dotterbolagens totala försäljning. Dotterbolagen används således huvudsakligen för att försörja lokala marknader. 51 % av de interna intäkterna kommer från nordiska länder. Av koncerninterna intäkter från Danmark, Finland och Norge kommer inte mindre än 93 % från andra systerbolag i koncernen och endast 7 % från moderbolags-

land. Av intäkter från systerbolag kommer dessutom 90 % från nordiska systerbolag. Beträffande intäkterna från Sverige utgör endast 45 % intäkter från systerbolag och 55 % intäkter från moderbolag.

Beträffande dotterbolagens kostnader avser 85 % transaktioner med moderbolagsland. 62 % av kostnaderna går till moderbolagsland utanför Norden. 70 % av kostnaderna till systerbolag går däremot till nordiska systerbolag.

Resultaten tyder på att verksamheten på de nordiska marknaderna sker i integrerad form, medan integrationen med utomnordiska koncerndelar i allmänhet är liten. De nordiska dotterbolagen försörjs inom koncernen till 57 % från sina moderbolagsländer.

Medan endast 10 % av de totala intäkterna är hänförliga till koncerntransaktioner utgör koncerntransaktioner 57 % av företagens transaktionskostnader. Koncernkostnaderna är vidare mer än tre gånger så stora som koncernintäkterna. Koncerntransaktionerna spelar således en betydande roll på kostnadssidan. Det hävdas ofta i diskussionen om internationella företags beteende att den koncerninterna intäkts- och kostnadssidan är balanserande faktorer. Bortsett från vissa specialbranscher föreligger inte någon sådan balans. Dels på grund av detta förhållande dels på grund av de koncerninterna kostnadernas stora betydelse för företagets kostnadsbild har analysen av transaktionsströmmarna koncentrerats till kostnads- och utdelningssidan.

Bland de koncerninterna kostnaderna dominerar varubetalningarna starkt och utgör över 90 % av volymen. Fördelningen är ungefär densamma i samtliga länder. Av övriga kostnadsposter är utdelningen störst med 3,5 %. Fördelningen är här mycket ojämn mellan de olika nordiska länderna med högre andel utdelning i Finland och Sverige och låg i Danmark och Norge (se härom, sid. 69). Beträffande royaltyposten på 2,5 % kan observeras att 95 % av alla royalty-betalningar är koncerninterna, vilket knappast lämnar utrymme för någon extern jämförbar royaltyprissättning.

Management och service fees utgår inom koncernerna med 262 milj kr motsvarande 1,7 % av interna kostnaderna. 247 bolag har rapporterat sådana kostnader. Posten är således klart större än räntekostnaderna, vilket kanske kan förvåna. Ur skatterättslig synpunkt är värt att notera att, medan övriga kostnadstyper är skatterättsligt relativt klart definierade med hänsyn till vad som kan anses falla inom deras ram,

oklarhet torde råda i de flesta länders skatterätt om vilka typer av kostnader som skall kunna inrymmas i begreppet management och service fees och ge rätt till avdrag vid beskattningen. Mot denna bakgrund är posten anmärkningsvärt stor.

Räntekostnaderna är å andra sidan små inte bara absolut utan också ställda i relation till de koncerninterna skulderna. Med vissa variationer mellan länderna utgör räntekostnaderna ca 3 % av koncernskulderna. Även om ränta på korta skulder, främst varuskulder, ofta inte utgår framstår räntenivån ändå som relativt låg.

Ser man till effekterna av tänkbara relativa förändringen i transaktionsströmmarna är det slående vilken genomslagskraft även mycket små förändringar av varupriserna skulle få. En 3-procentig varuprisförändring betyder mer än den samlade volymen av något annat enskilt kostnadslag. Även om situationen kan växla mellan olika branscher är differenserna dock relativt små.

4.2 Transaktionsmönster relaterat till koncernnationalitet

När det gällde antal bolag i undersökningen dominerade koncerner med svensk nationalitet följt av amerikanska koncerner. När det gäller volymen på koncerntransaktionerna ligger de lika med 26 % vardera av volymen. Därefter följer Västtyskland med 14,7 % och Holland med 13,8 %. Bortsett från de svenska koncernernas andel är relationerna i huvudsak desamma i samtliga länder. Det skall observeras att nationaliteten ofta skiljer sig från det land till vilket en kostnadspost är destinerad. Transaktionslandsprofilerna avviker i flera avseenden från koncernnationalitetsprofilen (se mera härom, sid. 64).

Vid analysen av enkätmaterialen framstår koncernnationaliteten dock som den otydligaste bakgrundsvariabeln. Huvudtendenserna i materialet är i detta hänseende likartade oberoende av nordiskt land och av bransch. Klara skillnader mellan olika koncernländers beteende kan utläsas av materialet.

Av tabell 3:7 framgår sålunda den annorlunda profil som utmärker amerikanska företag. De har dubbelt så hög utdelningsandel som något annat land och svarar för 60 % av den rapporterade utdelningsvolymen (i Sverige 72 %) trots att de endast representerar 26 % av den totala volymen. Likaså är andelen royalties och management och service fees stora.

Tabell 3:7. Koncernkostnader i relation till koncernnationalitet

Koncern- nationalitet	Transaktionsslag					Totalt milj Skr och % av totala koncern- kostnader
	Räntor %	Royal- ties %	Manage- ment och service fees %	Varu- inköp %	Utdel- ning %	
<u>USA</u>						
1. av rad →	1,0	6,5	4,1	80,3	8,0	4 052
2. av kostn.slag (kolumn) ↓	22,4	69,1	62,3	23,2	60,6	26,2
<u>Västtyskland</u>						
1.	0,8	0,2	0,6	97,4	0,9	2 276
2.	10,0	0,9	5,5	15,8	4,0	14,7
<u>Holland</u>						
1.	0,6	2,2	1,3	93,8	2,0	2 130
2.	7,3	12,3	10,8	14,2	8,0	13,8
<u>Schweiz</u>						
1.	1,4	2,2	1,1	93,9	1,4	997
2.	7,2	5,8	4,3	6,7	2,5	6,5
<u>Storbritannien</u>						
1.	1,1	0,5	0,7	90,9	4,3	684
2.	3,9	0,9	1,8	4,4	5,5	4,4
<u>Sverige</u>						
1.	1,8	0,6	0,6	94,7	2,2	4 100
2.	39,2	6,5	9,6	27,6	16,9	26,6
<u>Övriga</u>						
1.	1,6	1,4	1,3	94,5	1,1	1 204
2.	10,0	4,5	5,7	8,1	2,5	7,8

Som USA-bolagens motsats framstår de tyska koncernerna där så gott som endast varutransaktioner förekommer, 97,4 %. Inget annat transaktionslag uppnår ens 1 %. Särskilt låga är främst royaltykostnader, som nästan helt saknas (värdet är 1/15 av de tyska företagens relativa andel av alla transaktioner) och andelen utdelning. Transaktionsfördelningen förklaras inte helt av det förhållandet att andelen produktionsföretag här är relativt låg.

Schweiz är det koncernland som därefter har störst andel varuinköp.

Tabell 3:7a. Fördelning transaktionsvolym mellan USA- och Sverige-ägda bolag och övriga koncernnationaliteter

NORDEN	Transaktionsslag					Totalt
	Räntor	Royal- ties	Manage- ment och service fees	Varu- inköp	Utdel- ning	
<u>Transaktions- volym, totalt, mkr</u>	186,7	379	265,8	14 047,1	533,6	15 443,5
Fördelning, %	1,2	2,5	1,7	91,0	3,5	
Antal transakt.	259	120	247	493	265	1 411
<u>Fördelning på transaktioner</u>						
<u>% av volym</u>						
Totalt	1,2	2,5	1,7	91,0	3,5	
USA	1,0	6,5	4,1	80,0	8,0	
Sverige	1,8	0,6	0,6	94,7	2,2	
Övriga länder	1,0	1,3	1,0	94,8	1,6	
<u>Andel av olika transaktions- volym, %</u>						
USA	22,4	69,0	62,3	23,2	60,6	26,2
Sverige	39,2	6,5	9,6	27,6	16,9	26,6
Övriga länder	38,4	24,5	28,1	49,2	22,5	47,2
<u>Andel av antal transaktioner, %</u>						
USA	20,0	38,0	36,4	25,0	24,5	27,0
Sverige	33,2	15,0	19,0	27,4	31,0	26,6

4.3 Transaktionsmönster relaterat till dotterbolagsbransch

Tabell 3:8. Koncernkostnader i relation till dotterbolagsbransch

Dotterbolags- bransch	Räntor %	Royal- ties %	Manage- ment och service fees, %	Varu- inköp %	Utdel- ning %	Totalt milj Skr och % an- del total- kostnader
<u>Produktion</u>						
1. andel rad →	2,0	4,1	2,7	86,1	5,0	4 603
2. andel trans- aktion ↓	49,9	50,0	46,0	28,2	42,8	29,8
<u>Handel</u>						
1.	0,9	0,7	0,7	95,9	1,9	9 300
2.	43,5	16,5	25,1	63,5	32,3	60,2
<u>Finansiering och service</u>						
1.	0,9	12,3	7,8	63,2	13,7	861
2.	3,9	28,0	25,3	3,9	22,1	5,6
<u>Övriga</u>						
1.	0,8	3,1	1,4	92,5	2,2	679
2.	2,7	5,5	3,6	4,4	2,8	4,4

Vid en branschuppdelning av koncerninterna transaktioner hänför sig således 60 % av kostnaderna till handelsföretag och 30 % till tillverkningsföretag. Finansierings- och serviceföretag står för 5,6 %. Vad gäller branschfördelningen växlar materialet betydligt mellan de olika nordiska länderna.

Genomgående är dock att tillverkningsföretagen står för en större andel royalties, management och service fees, räntor och utdelning än handelsföretagen.

Det hävdas ofta beträffande försäljningsbolag i koncerner att prissättningen på koncernens varor sker på så sätt att bolaget får kostnadstäckning men ej mera, varför andelen räntor och särskilt utdelning är liten. Vinsthemtagningen sker därvid via prissättningen. Tillverkningsföretagen har en annan situation. Deras verksamhet är mer självständig och de fungerar ofta som självständiga "profit centres".

Den redovisade vinsten blir därför större. Ser man ränte- och utdelningsvolymerna i relation till främst varuinköpen kan det synas som om hypotesen får stöd. Ställer man däremot räntor och utdelning i relation till koncerninterna skulder och aktiekapital blir bilden inte lika entydig, vilket framgår av tabell 3:9 som visar förhållandena i Sverige (uppdelat på amerikanska koncerner och övriga koncerner), Norge och Finland.

Det av koncernen satsade kapitalet i form av aktiekapital och lån i handels- resp produktionsföretag varierar mellan de olika länderna. Trots att andelen varukrediter bör vara större i handelsföretagen är räntenivån ungefär densamma i båda fallen. Ser man till utdelningarna är de, trots variationerna i satsat koncernkapital mellan de olika länderna i produktions- resp handelsföretag, ändå genomgående något större eller mycket större i relation till aktiekapitalet i handelsföretagen än i produktionsföretagen. Den amerikanska koncernprofilen med utdelning på 73 % av aktiekapitalet i handelsföretagen resp 18,2 % i produktionsföretagen är extrem jämfört med andra koncernnationaliteter (se mera härom, sid.72f).

De koncerninterna intäkterna är generellt sett låga i relation till interna kostnader. Detta gäller för Danmarks och Finlands vidkommande även produktionsföretagen. I Sverige utgör dock produktionsföretagens interna varuintäkter 116 % av interna varukostnader och i Norge 155 %. I Norge är de höga intäkterna nästan uteslutande hänförliga till de företag som är sysselsatta med extremt energikrävande metallproduktion, där tillgången till billig norsk el-energi medför att koncernens behov av dessa metaller tillfredsställs genom dotterföretag i Norge.

För Sveriges del hänför sig de interna intäkterna huvudsakligen till ett fåtal företag inom maskinindustrin och den elektrotekniska industrin.

Vid en jämförelse mellan transaktionsmönstret per destinationsland och mönstret per koncernnationalitet framkommer betydande skillnader, som visar att transaktionerna i betydande utsträckning sker med bolag i andra länder än moderbolagslandet. Det ändrade mönstret är en återspeglning av de internationella koncernernas organisationsstruktur.

Tabell 3:9. Jämförelse mellan handels- och produktionsföretag betr
internutdelning och ränta jämfört med aktiekapital och
interna lån (milj kr)¹

	Sverige	Sverige USA-bolag	Sverige exkl USA-bolag	Norge	Finland
<u>Antal bolag</u>					
Handel	60	20	40	140(130)	127
Produktion	50	17	33	47(41)	47
<u>Handelsföretag</u>					
Aktiekapital, AK	225,5	57	168,5	241	319
Intern skuld	<u>515,5</u>	<u>84</u>	<u>431,5</u>	<u>866</u>	<u>446</u>
T o t a l t	741,0	141	600,0	1 107	765
Intern utdeln.	57,4	42,0	15,4	49,2	41
Intern ränta	<u>11,8</u>	<u>2,5</u>	<u>9,3</u>	<u>30,5</u>	<u>12</u>
T o t a l t	69,2	44,5	24,7	79,7	53
Utdeln. i % av omsättning	1,1	4,5	0,4	0,8	-
Utdeln./AK, %	25,5	73,0	9,1	20,4	17,0
Utdeln.+ränta/kap %	9,3	31,5	4,1	7,2	6,9
Ränta/skuld, %	2,3	3,0	2,1	3,5	2,6
Relation AK/skuld	30/70	40/60	28/72	21/79	41/59
Relation utdeln./ ränta	82/18	94/6	62/38	61/39	77/23
<u>Produktionsföretag</u>					
Aktiekapital, AK	929	431	507	589	168
Intern skuld	<u>636</u>	<u>362</u>	<u>274</u>	<u>467</u>	<u>223</u>
T o t a l t	1 565	794	781	1 057	392
Intern utdeln.	120	78,7	41,3	52	27,0
Intern ränta	<u>23</u>	<u>10,8</u>	<u>12,2</u>	<u>13</u>	<u>4,5</u>
T o t a l t	143	89,5	53,5	65	31,5
Utdeln./AK, %	12,9	18,2	8,1	8,8	16,0
Utdeln.+ränta/kap %	9,1	11,2	6,8	7,2	8,0
Ränta/skuld, %	3,6	3,0	4,4	2,8	2,0
Relation AK/skuld	59/41	54/46	65/35	55/45	43/57
Relation utdeln./ ränta	84/16	88/12	77/23	80/20	86/14

1) I enkätaterialet saknas egentliga uppgifter av det slag som krävs för att göra lönsamhetsanalyser och analyser av utdelningsnivån. De relationstal, som framtagits i tabell 3:9, presenteras mest för att visa att huvudtendensen är densamma, särskilt beträffande de amerikanska bolagens beteende hur man än mäter med hjälp av tillgängliga uppgifter.

Tabell 3:9, forts. Jämförelse mellan handels- och produktionsföretag
beträffande internutdelning och ränta jämfört med aktiekapital
och interna lån
Danmark

	Totalt	USA
<u>Handelsföretag (55) omsättning</u>	3 778	4 541 (18)
Aktiekapital	325	97
Intern skuld	<u>666</u>	<u>171</u>
T o t a l t	991	268
Intern utdeln.	40,9	21,2
Intern ränta	<u>32,9</u>	<u>12,3</u>
T o t a l t	73,8	33,5
Utdeln. i % av omsättning	1,0	1,4
Utdeln./AK, %	12,6	21,9
Utdeln.+ränta/kap, %	7,4	12,5
Ränta/skuld, %	4,9	7,2
Relation AK/skuld	33/67	36/64
Relation utdeln./ränta	55/45	63/37
<u>Produktionsföretag (53) omsättning</u>	5 812	737 (6)
Aktiekapital	772	30
Intern skuld	<u>854</u>	<u>12</u>
T o t a l t	1 626	42
Intern utdeln.	35,9	1,8
Intern ränta	<u>54,0</u>	<u>1,9</u>
T o t a l t	89,9	3,7
Utdeln./AK, %	4,6	6,0
Utdeln.+ränta/kap, %	5,5	9,0
Ränta/skuld, %	6,3	15,0
Relation AK/skuld	48/52	73/27
Relation utdeln./ränta	40/60	49/51

4.4 Transaktionsmönster relaterat till destinationsland

Tabell 3:10. Koncernkostnader i relation till destinationsland

Destinations- land	Räntor %	Royal- ties %	Manage- ment och service fees, %	Varu- inköp %	Utdel- ning, %	Totalt milj Skr % av total kostnader
<u>USA</u>						
1. andel av rad →	2,0	22,6	14,3	39,2	18,2	983
2. andel av trans- aktionstyp ↓	8,8	58,5	36,2	3,3	40,7	7,5
<u>Västtyskland</u>						
1.	0,5	0,1	0,5	98,6	0,3	2 626
2.	5,8	0,8	3,4	22,4	1,7	20,1
<u>Holland</u>						
1.	0,5	4,9	2,1	88,9	3,4	1 205
2.	2,7	16,0	6,5	9,3	9,4	9,2
<u>Schweiz</u>						
1.	2,2	2,8	1,7	89,7	3,6	810
2.	8,3	5,8	3,4	6,3	6,6	6,2
<u>Storbritannien</u>						
1.	1,1	0,3	2,5	87,6	5,9	1 080
2.	5,0	0,8	6,9	8,2	14,3	8,3
<u>Sverige</u>						
1.	1,6	0,6	0,7	95,3	1,8	3 914
2.	28,6	6,1	6,6	32,3	15,7	29,9
<u>Danmark</u>						
1.	2,5	2,2	3,6	83,4	7,9	402
2.	4,1	2,3	3,7	2,9	7,2	3,1
<u>Övriga</u>						
1.	3,9	1,8	6,2	87,1	1,0	
2.	36,7	9,7	32,3	15,3	4,4	15,7

Medan amerikanska koncerner svarar för 26 % av totala interna kostnadsvolymen är endast 7,5 % av kostnaderna destinerade till USA. Den största förändringen rör, naturligen, varukostnaderna som endast uppgår till 3,3 %. Av de amerikanska koncernernas varuinköp kommer 12 % från USA. Knappt hälften av övriga varuinköp av USA-ägda bolag kommer från Storbritannien och Västtyskland. USA-bolagens mönster behandlas mera ingående nedan. Sveriges andel i materialet ökar något jämfört med fördelningen på koncernnationalitet. Den största skillnaden bortsett från USA rör dock Västtyskland, vars volym ökar från 14,7 % som koncernnationalitet till 20 % som destinationsland. Dominansen av varukostnader ökar ytterligare till 98,6 % samtidigt som utdelningsvolymen mer än halveras och endast utgör 0,3 % av kostnaderna. Det är svårt att finna någon förklaringsgrund till denna speciella profil för tyska koncerner. Resultatet tyder också på att en del tyska koncerner har en organisation med moderbolagen till sina nordiska bolag belägna i tredje land. En detaljanalys av det tyska materialet visar att dessa moderbolag huvudsakligen är belägna i Schweiz, dit också utdelningen går.

Den engelska andelen av volymen ökar betydligt jämfört med fördelningen på koncernnationalitet förmodligen främst pga att amerikanska koncerner i stor utsträckning har Europa-kontor i England, vilket för England påverkat både varukostnads- och räntevolymen men särskilt utdelningsvolymen uppåt. Däremot synes de utländska koncernerna inte kanalisera royalties via England i nämnvärd utsträckning. Den volymen är i stort sett oförändrad.

Det hade måhända varit anledning att av samma skäl som beträffande England förvänta sig en betydande ökning av den holländska volymen. Den holländska volymen sjunker emellertid tvärtom, vilket torde bero på de stora holländska företagens internationella struktur. I Finland är dock bilden för de holländska företagen snarast den motsatta. Intressant att konstatera är dock att den redan på nationalitetsnivå i samtliga länder stora royaltyvolymen ökar ytterligare. Holland står som mottagare av 1/6 av alla royaltykostnader.

Danmarks andel i materialet stiger från 2,2 % till 3,1 %. Det är särskilt räntor och utdelningar som står för ökningen. Amerikanska företag står för mer än hälften av all utdelning till Danmark.

Schweiz spelar en relativt undanskyddad roll i materialet såväl i nationalitetshänseende som även i destinationshänseende, drygt 6 %. Överensstämmelser mellan de olika transaktionsvolymerna på nationalitetsbasis och på destinationslandsbasis är i allmänhet goda. Andelen räntor men främst andelen utdelning ökar dock för Schweiz som destinationsland. Den senare mer än fördubblas men innebär dock inte mer än att den på nationalitetsbasis mycket låga utdelningsandelen överensstämmer med medelvärdet i totala materialet.

De Schweiz-destinerade transaktionerna i materialet har en sådan sammansättning att de inte annat än undantagsvis kan anses vara speciellt avpassade för att utnyttja den schweiziska skattelagstiftningens fördelaktiga behandling av finansiella inkomster. Den relativt goda överensstämmelsen mellan volymen för schweiziska koncerner och volymen på transaktioner till Schweiz tyder heller inte på att de i undersökningen deltagande företagen i någon nämnvärd omfattning utnyttjar Schweiz i sin skatteplanering. Ser man till de amerikanskt ägda koncernerna avser endast 1,3 % av deras kostnadstransaktioner Schweiz och då huvudsakligen varuinköp, utgörande 82 %, och utdelning 9 % härav. De amerikanska koncernerna svarar för ca 5 % av den totala volymen av kostnaderna till Schweiz. Tyska koncerner kanaliserar dock en betydande del av sina utdelningar till bolag i Schweiz. De tyska koncernernas utdelning är dock totalt sett små.

Transaktioner med skattens föremål förekommer i materialet. Transaktionerna är emellertid få. Nästan genomgående rör det sig om mycket små belopp. Kostnadstransaktioner förekommer till Bahamas, Bermudas, Guernsey, Hongkong, Liberia, Luxemburg, Nederländska Antillerna och Panama. Den samlade volymen underskrider dock 0,1 % av den totala koncerninterna transaktionsvolymen.

De redovisade förhållandena utesluter naturligtvis inte att bilden kan vara annorlunda hos de företag som ej besvarat enkäten. Representativiteten för större företag är dock så god att det knappast kan vara fråga om större volymer som ligger utanför enkätmaterialet.

Koncerntransaktioner med länder med vilka dubbelbeskattningsavtal saknas har utöver transaktioner till skattens registrerats i endast 11 fall och i allmänhet rör det sig om små belopp.

4.5 Fördelning inom de olika transaktionslagen

a) Räntor

Ser man till räntekostnadernas fördelning mellan koncerner av olika nationalitet och mellan destinationsländer har de svenska koncernerna 39 % av totala räntorna trots att de endast har 26 % av totala transaktionsvolymen. Ser man till destinationsland har emellertid endast 29 % redovisats som destinerade till Sverige. Ca 60 % av räntorna redovisas gå till produktionsbolag, ca 25 % går till bolag med finansiering och "annan verksamhet" som återfinns främst i USA, Holland och Schweiz.

När det gäller den interna räntevolymen skiftar den mycket mellan de olika nordiska länderna. Finland och Sverige har mycket låg andel räntor, 0,8 %, medan Danmark och Norge har klart högre. Ränteandelen synes ha en negativ korrelation till utdelningsvolymen. Hög ränteandel ger låg utdelningsandel och tvärtom. Slår man samman ränte- och utdelningsvolymerna blir den sammanlagda andelen 4,5-5 % i samtliga fyra länder. Beträffande variationerna mellan utdelning och ränta finns i flera fall lokala förklaringsgrunder, som närmare skall beröras i samband med behandlingen av utdelningsmönstret.

Räntesidan kan knappast behandlas meningsfullt utan att också finansieringsstrukturen tas med i bilden.

b) Royalties

Av royalties svarar USA-ägda koncerner för nära 70 % och holländska koncerner för 12 %. Beträffande engelska, tyska och svenska koncerner är royaltyandelen påfallande låg. De svarar tillsammans för ca 45 % av den totala transaktionsvolymen men endast för drygt 8 % av royalties. Tendenserna är desamma om man ser till destinationsland, dock att Norge här mottar 7 % av utgående royalties. Norskägda koncerner står endast för 1 %.

Ca 65 % av royaltyavgifterna går till servicebolag, holdingbolag och bolag med "annan verksamhet" huvudsakligen belägna i USA och Holland. Drygt 30 % går till producerande företag. Det är viktigt att understryka royaltykostnadernas nästan helt koncerninterna karaktär. En del externa royaltyintäkter förekommer i materialet men hänför sig nästan helt till branscher som handlar med immateriella rättigheter. Resultat-

ten tyder på att dotterbolagen nästan uteslutande köper teknologi inom koncernen och huvudsakligen från koncernmoderbolaget, som ofta inte är det direkta moderbolaget till det nordiska bolaget. Koncernernas know-how koncentreras således hos koncernmoderbolaget, som sedan låter dotterbolagen ta del av den. Bolag i lågskatteländer för förvaltning av patenter och andra immateriella rättigheter förekommer knappast i materialet. Detta förhållande hindrar naturligtvis inte att koncernen via sitt moderbolag också kan inhandla extern teknologi. Frånvaron av externa royaltytransaktioner gör en skattemässig prissättningsprincip som grundar sig på "arm's length prices" vansklig, vilket dock sker i de flesta länder där speciella värderingsregler införts för den skatterättsliga behandlingen av royaltytransaktioner. Värderingsregler som utgår från parternas interna relation i stället för som nu från en fiktiv tredje mans-relation skulle kanske vara att föredra med de rådande förhållandena.

c) Engångskostnader för immateriella rättigheter

Denna transaktionstyp, som redovisas separat på grund av de svenska skattereglerna, svarar för en obetydlig del av materialet. Någon skillnad i frekvens mellan de nordiska länderna tyder de få fallen ej på. Någon transaktion mellan Sverige och land med vilket Sverige ej har dubbelbeskattningsavtal har ej registrerats.

d) Leasingavgifter

Koncerninterna leasingavgifter utgör endast 0,8 % av transaktionsvolymen och spelar således en obetydlig roll i sammanhanget.

e) Management och service fees

Ovan har redan anmärkts den relativt stora volymen av management och service fees, ca 225 milj Skr. På intäktsidan utgör posten ca 3 % av volymen eller nästan lika mycket som alla transaktionstyper, exkl varuinköp, tillsammans.

Det är alltså fråga om betydande strömmar i båda riktningarna inom koncernerna. Spridningen över länder och typ av transaktionspartner är också stor. Rörande denna typ av tjänster förefaller integrationen vara relativt stor inom koncernerna. I debatten om de internationella företagens beskattning har diskussionen i stor utsträckning kommit att koncentreras på royalty- och räntekostnader och prissättningen i dessa

sammanhang. Många dubbelbeskattningsavtal innehåller sålunda specialbestämmelser rörande prissättningen på royalties.

Den definitionsmässigt diffusa posten management och service fees har inte uppmärksamrats i större utsträckning i dessa sammanhang. Enkätmaterialet visar dock att det är ett transaktionsslag av stor betydelse.

f) Varuinköp

I enkätmaterialet redovisas interna varuinköp för ett belopp av 14 miljarder kronor, varav 11,5 miljarder uppdelats på transaktionspartners (endast de fyra största efterfrågades). Varukostnader utgör 91 % av transaktionsvolymen och postens stora tyngd i materialet har redan framhållits. Nära 90 % av inköpen sker från produktionsbolag. Fördelningen av inköp från moderbolag och från andra koncernbolag har redan behandlats ovan liksom länderfördelningen.

Det utrymme som alltid finns för vissa internprisfluktuationer utgör generellt sett, på grund av varubetalningarnas stora relativa tyngd, ett effektivare resultatregleringsinstrument än variationer i räntesatser och royaltyprocent.

g) Utdelning

När det gäller utdelningsposten kan den knappast diskuteras meningsfullt utan att hela finansieringsstrukturen också belyses. Ibland är utdelningsvolymen endast en funktion av valet av finansieringsstruktur, men ofta är finansieringsstrukturen snarast en funktion av bl a den skattemässiga behandlingen av utdelning resp räntor. Dessa samband skall behandlas mer ingående nedan. Några iakttagelser beträffande utdelningsmönstret skall dock redan här göras.

Både Sverige och Finland uppvisar en hög utdelningsnivå, medan Norge och Danmark uppvisar en klart lägre utdelningsnivå. I samtliga länder dominerar utdelningsvolymen helt av USA-ägda dotterbolag, som står för mer än hälften - i Sverige över 70 % - av all utdelning. I Norge och Danmark är de svenska bolagens utdelningsnivå däremot låg. Övriga koncernnationaliteters utdelningsnivå är låg i samtliga länder.

Det kan vara av intresse att något jämföra hur utdelningsnivån växlar i de olika länderna.

Tabell 3:11. Utdelning

Koncernnationalitet	Dotterbolagsland			
	Danmark	Finland	Sverige	Norge
<u>USA</u>				
1. Andel av transaktions- volym, %	4,8	11,2	11,1	6,9
2. Andel av utdelning, %	54,9	46,9	72,1	58,9
<u>Sverige</u>				
1. Andel av transaktions- volym, %	2,3	3,1	-	1,3
2. Andel av utdelning, %	29,8	30,5	-	16,9
<u>Totalt</u> 1., %	2,6	4,6	4,6	2,4
Summa utdelning	123 Milj Dkr	103 Milj Fmk	203 Milj Skr	130 Milj Nkr

Två förhållanden kräver sin förklaring; dels varför USA-ägda bolags utdelningsnivå är så hög, dels varför såväl USA-bolagens som den totala utdelningsnivån växlar så mellan de olika nordiska länderna. Svaret kan knappast ligga enbart i skillnader i lönsamhet. En del kan förklaras av institutionella förhållanden i de olika nordiska länderna.

Ser vi först till de amerikanska koncernernas utdelning torde i och för sig de amerikanska företagens vinstnivå vara högre än genomsnittet. Frågan är bara vilka faktorer som bestämmer vinstnivån. Ser man till den negativa korrelationen mellan ränta och utdelning och de allmänna möjligheter till resultatreglering som skattelagstiftningen medger, torde just önskemålet att visa vinst inte kunna fränkännas betydelse. Skattemässigt kan det framstå som ofördelaktigt att välja utdelningsvägen i varje fall i Sverige, som har den i särklass högsta bolagskattebelastningen på utdelad vinst av de nordiska länderna. För just amerikanska företag behöver, som närmare skall utvecklas under punkten 7 nedan, utdelning från ett högskatteland dock inte innebära någon större nackdel på grund av det sätt som utdelningsinkomster från utländska dotterbolag behandlas i den amerikanska skatterätten. Tvärtom kan det vara skattemässigt fördelaktigt i vissa situationer.

Den höga finska utdelningsnivån torde delvis kunna ses som en funktion av skattelagstiftningen. Beträffande den speciella finska situationen får hänvisas till den finska rapporten och till behandlingen nedan under punkten 7.

Såväl Norge som Danmark har relativt fördelaktiga regler för bolagsvinster som utdelas, vilket borde leda till en hög utdelningsnivå. För Danmarks vidkommande gällde emellertid, som ovan behandlats i den skatterättsliga sammanfattningen, under 1975 en utdelningsbegränsningslag, som i varje fall omöjliggjorde stora utdelningshöjningar. I relation till aktiekapitalet låg utdelningen på ca 12 %, vilket tyder på att den alternativregel som begränsade utdelningen till 6 % av aktiekapitalet icke var aktuell. I stället ligger i Danmark räntenivån klart över nivån i övriga nordiska länder. Detta gäller särskilt de amerikanska dotterbolagen. I övriga länder avviker inte USA-bolagens räntenivå särskilt från genomsnittet (se tabell 3:9).

För 1971 då utdelningsbegränsningen ej gällde var emellertid utdelningsnivån något lägre. 1973-1975 företogs betydande nyemissioner av främst svenska, tyska och holländska koncerner.

I Norge begränsar de bolagsrättsliga reglerna möjligheterna att utdela mer än hälften av större vinster, så länge inte det egna kapitalet motsvarar skulderna. Därigenom stiger också skattetrycket på vinsten, som ju annars vid utdelning är lågt. Dessa förhållanden kan bidra till att sänka den norska utdelningsnivån.

Undantar man de amerikanska utdelningarna visar det sig att fluktuationerna i de allmänna utdelningsnivåerna i de olika länderna - bortsett från Finland - i huvudsak är en funktion av fluktuationen av de amerikanska utdelningarna. Nivån för övriga koncernnationaliteters utdelningsandel ligger i Sverige på 1,8 %, i Danmark 1,6 % och i Norge på 1,2 %.

Ett annat intressant förhållande är att det beträffande de två destinationsländer som har hög royaltyandel, USA och Holland, också föreligger en utdelningsandel som överstiger så gott som samtliga övriga länders. Någon negativ korrelation synes här inte föreligga. Det tycks således generellt sett inte vara fråga om att royalties och utdelningar utnyttjas som alternativa vinsthemtagningsvägar.

Relationerna utdelning/ränta och utdelning/aktiekapital för produktions- resp handelsföretag har redan diskuterats ovan under punkt 4.3. Utdelningens relation till finansieringsstrukturen kommer att diskuteras vidare nedan under punkten 5.

Här skall endast ytterligare en utdelningsrelation beröras, nämligen utdelning i relation till omsättning för handelsföretag (se tabell 3:9 med not). I avsaknad av lönsamhetsuppgifter har med utgångspunkt från det schablonmässiga antagandet, att vinsten i handelsföretag kan relateras till omsättningen och att utdelningen normalt kan vara ca hälften av vinsten efter skatt, i tabell 3:9 har också utdelningen satts i relation till handelsföretagens omsättning. Om således vinsten utgör 4 % av omsättningen, återstår 2 % efter skatt, varav hälften eller 1 % av omsättningen utdelas.

Också resultaten av dessa beräkningar visar på en mycket högre vinstframtagning och utdelningsbenägenhet för amerikanska dotterbolag. De USA-ägda bolagen står både i Norge och Sverige för en klart högre utdelningsandel i relation till omsättningen än dotterbolag i koncerner av annan nationalitet. Ungefär hälften av de USA-ägda handelsföretagen uppvisar utdelning medan motsvarande andel endast är ca 1/3 av de amerikanska produktionsföretagen. I Danmark är tendenserna desamma. I Finland däremot avviker gruppen USA-ägda bolags utdelningsnivå mindre från andra nationaliteters.

Ser man till frekvensen utdelning mera generellt är det drygt 1/3 av de svarande bolagen som lämnar utdelning. Medan frekvensen varierar mindre mellan olika koncernnationaliteter är det stora fluktuationer i volymerna. De stora dotterbolagen har större utdelningsandel såväl i relation till övriga transaktionsslag som i relation till sin andel av totala utgiftsvolymen. Dessa bolag är i allmänhet också dotterbolag i stora koncerner.

Ser man till destinationen för utdelningen framgår det av materialet att det direkta moderbolaget i betydande utsträckning är beläget i annat land än koncernmoderbolaget. I USA-ägda koncerner går utdelning till moderbolag i 11 länder motsvarande ca 40 % av utdelningsvolymen i amerikanskägda koncerner. Sålunda är andelen utdelning som går till Storbritannien ungefär tre gånger större än de engelska koncernernas andel.

Förklaringsgrunden torde bl a vara att amerikanska koncerner har moderbolag i England för sina nordiska bolag. Danmarks andel utdelning ökar av samma skäl kraftigt. Volymen utdelning destinerad till USA är som en konsekvens härav betydligt mindre än de amerikanska koncernernas samlade utdelningsvolym. Utdelning destinerad till Schweiz är mer än dubbelt så stor som den utdelning schweiziska koncerner står för. Både vad avser frekvens och volym går utdelningen destinerad till Schweiz till 2/3 till holdingbolag. Huvuddelen av denna ökning synes komma från tyska koncerner. Även Holland har en mindre ökning.

Materialet har även bearbetats med utgångspunkt från transaktionspartnerns huvudbransch (produktion, handel, service eller annan verksamhet, i den senare ingår huvudsakligen finansiering och förvaltning, dvs holdingbolag faller härunder). Medan varubetalningarna huvudsakligen går till produktionsbolag går, om man bortser från utdelning från Finland och de svenska koncernernas utdelningar, utdelning i övrigt till 75 % till holdingbolag och servicebolag. Resultaten tyder på att det är en vanlig koncernorganisation att aktierna i de nordiska dotterbolagen innehas av holdingbolag inom koncernen.

5. Finansieringsstruktur

När det gäller finansieringsstruktur uppvisar materialet stora variationer. Även om också här koncernnationaliteten ger visst genomslag är dock variationerna mellan dotterbolag i de olika nordiska länderna stora. Även branschtillhörigheter medför naturligen stora variationer. Vissa generella tendenser går dock att spåra.

Det är svårt att jämföra finansieringsstrukturen i dotterbolag i koncerner med andra företag, då koncernen har två interna finansieringsmöjligheter. Relationen mellan aktiekapital och koncernupplåning styrs av en rad faktorer, bl a av behovet av extern upplåning. Ju större detta behov är ju högre aktiekapital torde i allmänhet krävas. De aggregerade relationstal mellan total intern skuldsättning och aktiekapital som framkommit (se också tabell 3:9) är knappast uppseendeväckande. Som framgår av tabellerna 3:12 och 3:13 är andelen aktiekapital av koncernfinansieringen störst i Sverige och lägst i Finland. Ser man emellertid till långfristiga finansieringen ser man att koncernandelen är störst i Danmark och Norge. I Finland är den nästan försvinnande liten. Denna strukturskillnad återspeglar sig också i fördelningen mellan koncernintern utdelning och ränta.

Tabell 3:12. Internfinansiering 1975 (nationell valuta)

Land	Aktiekapital	Skulder (varav koncernen långfrist)	Utdelning	Räntor koncernen
<u>Danmark</u>				
Volym	1 423	1 746 (408)	123	92
Aktiekapital/skuld, %	45	55 (29)		
<u>Finland</u>				
Volym	642	1 010 (123)	88	18
Aktiekapital/skuld, %	37	63 (19)		
<u>Norge</u>				
Volym	948	1 416 (803)	130	52
Aktiekapital/skuld, %	40	60 (85)		
<u>Sverige</u>				
Volym	1 203	1 175 (404)	203	36
Aktiekapital/skuld, %	51	49 (34)		

Den finska finansieringsstrukturen synes generellt vara mycket starkt influerad av beskattningsreglerna. Som behandlats under II kan dotterbolagen i viss utsträckning vägras avdrag för ränta på långfristig koncernintern upplåning. Som synes är också såväl sådana skulder som räntebeloppen härpå anmärkningsvärt små. Ett annat drag i den finska skattelagstiftningen är den obegränsade avdragsrätt för utdelning på nyemitterat aktiekapital som infördes 1969. Som framgår av tabellerna 3:12 - 3:14 och figur 3:1 är utdelningsandelen i Finland också mycket hög och har ökat starkt sedan 1968. Anmärkningsvärd är också nyemissionstakten och förändringen i relationen mellan fond- och nyemissioner. I Finland föreligger inte bara stora utdelningar i USA-ägda koncerner utan också andra koncernnationaliteter har hög andel, särskilt Sverige. I några populationer kan man finna utdelningsökningar som till och med uppgår till eller överstiger det under perioden nytillskjutna aktiekapitalet, men som ändå kvalificerar för helt utdelningsavdrag. Från 1977 är emellertid avdragsrätten begränsad till 20 % av nyemitterade aktiekapitalet.

Tabell 3:13. Finansieringsstruktur och utdelning 1968 - 1975, milj

Land	Långfristig skuld			Aktiekapital			Total skuld			Utdelning		
	1968	1971	1975	1968	1971	1975	1968	1971	1975	1968	1971	1975
SVERIGE	1 530	1 209	1 757	480	735	1 203	4 994	48	95	209		
	21	31	23									
USA	1 054	307	648	196	272	508	1 727	24	70	147		
	7,5(?)	31	31									
Holland	197	279	219	106	111	168	723	14	12,5	24		
	41	47	26									
Schweiz	86	109	120	19	39	81	317	1	1,8	4,1		
	85	57	69									
Storbritannien	109	132	94	59	68	83	381	5	6	15		
	78	50	18									
NORGE	929	1 246	1 825	529	650	1 063	6 441	32	92	107		
	45	42	44									
FINLAND	221	364	809	194	309	662	3 015	14	49	88		
	13	14	16									
DANMARK	433	772	1 047	630	790	1 423	4 653	63	100	124		
	43	43	39									

Tabell 3:14. Aktiekapital och utdelning (i tusentals Fmk)

Finland 1968 och 1975

Moderbolags- nationalitet	Inbetalt aktiekapital		Utdelning	
	1968	1975	1968	1975
Holland	42 766	73 240	4 252	12 486
USA	57 355	202 079	5 593	39 084
Storbritannien	23 283	62 386	480	12 484
Sverige	32 438	189 926	3 237	30 572

Aktieemissioner

Finland

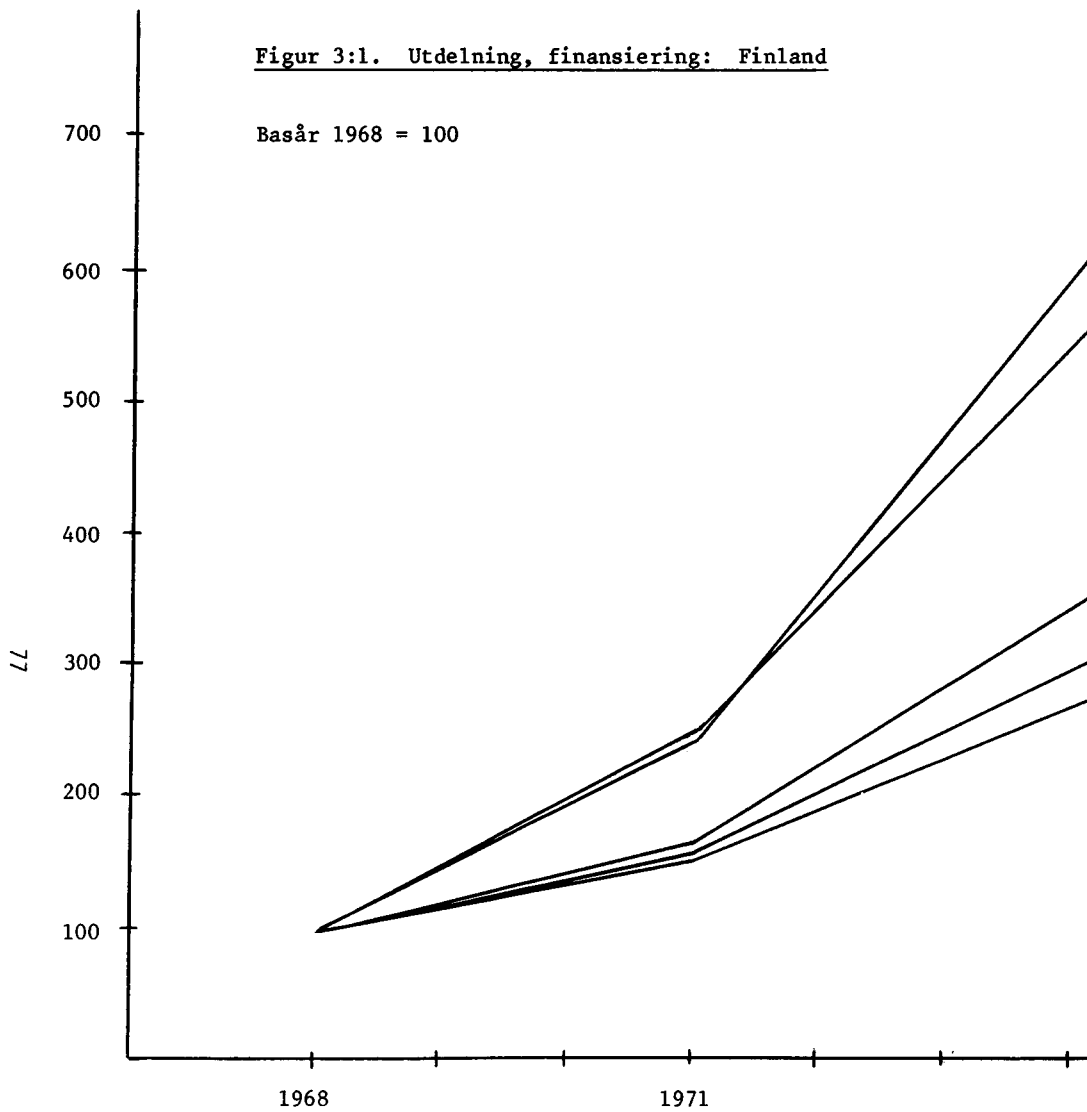
	1968	1975
Fondemissioner (1 000-tals Fmk)	1 370	6 580
Nyemissioner (1 000-tals Fmk)	650	83 006

Också från Sverige är utdelningsandelen hög. Utdelningen har också växt betydligt från 1968 till 1975. Också aktiekapitalet har ökat. I reala termer är dock ökningen inte anmärkningsvärd. Aktiekapitalökningen domineras här däremot av fondemissioner, som svarar för över 60 % av ökningen.

Den svenska skattelagstiftningen om avdragsrätt för utdelning upp till 5 % av nyemitterade kapitalet, kan endast förklara en liten del av utdelningshöjningen. Denna avdragsrätt gäller också koncerninterna utdelningar till utländska bolag i flertalet länder, eftersom även reducerad kupongskatt medför att dotterbolagets rätt till emissionsavdrag kvarstår. Om ingen kupongskatt utgår föreligger emellertid ej rätt till nyemissionsavdrag i enlighet med vad som gäller för koncerner inom Sverige.

Figur 3:1. Utdelning, finansiering: Finland

Basår 1968 = 100

Interna utdelningar

1968: 13,828 (US 40 %, Sweden 23 %)

1975: 102,169 (US 40 %, Sweden 30 %)

Totala utdelningar

1968: 18,599

1975: 123,650

Interna långfristiga skulder¹

1968: 30,680 1975: 130,370

Totalt långfristiga skulder²

1968: 221,894 1975: 809,411

Aktiekapital

1968: 194,933 1975: 642,747

1) Interna kortfristiga skulder

1975: 670,000

2) Totalt kortfristiga skulder

1975: 2,207,000

Amerikanska koncerner svarar för över 70 % av all utdelning från Sverige och de står också för den största relativa ökningen av utdelningsvolymen från 1968 till 1975. Som angivits under I angående de skatterättsliga förutsättningarna kan den amerikanska utdelningsvolymen förklaras bl a av den amerikanska skattelagstiftningen.

Det är allmänt känt att de amerikanska koncernerna med dotterbolag i utlandet vid vinsthemtagning från dotterbolag i stor utsträckning tar hem utdelning i en sådan mix från låg- resp högskatteländer att foreign tax credit blir optimalt utnyttjad, dvs att medeltalet på den utländska skatten ligger på samma höjd som den amerikanska. Utdelning från högskatteländer tas då hem i den utsträckning som behövs för att uppväga den lägre skattebelastningen i andra dotterbolagsländer. Även s k "underlying credit" medges, dvs även dotterdotterbolags utdelning ingår i systemet, vilket medför att resonemanget är tillämpligt även när utdelningen når USA via mellanliggande moderbolag i andra länder. Bortsett från att amerikanska företag generellt uppvisar hög utdelning - även efter vad som framkommit i andra undersökningar rörande utländska amerikanska dotterbolag - torde den amerikanska utdelningsnivån i Sverige till en del kunna förklaras av dessa skatteeffekter.

I Norge är skuldsättningsgraden högst. Såväl den externa skuldsättningen totalt som koncernandelen av den långfristiga skuldsättningen är hög. Det återspeglar sig också i större andel räntor.

Vad angår Danmark kan noteras den höga andelen ränteutgifter medan aktieutdelningen i relation till aktiekapitalet är lägst. Aktieutdelningarna har också vuxit i långsammare tempo än i övriga länder. Den danska utdelningsbegränsningen förefaller ha haft effekt på det sättet att de interna räntekostnaderna i relation till internskuld är mer än dubbelt så höga i Danmark som i de andra länderna. Detta gäller också för de USA-ägda koncernerna.

Generellt synes det som om de internationella företagen uppträder mer differentierat och mer anpassat till de lokala förhållandena beträffande finansieringssidan och utdelningspolitiken än i andra avseenden.

6. Oljebolagen

Oljebolagen står för en mycket stor del av transaktionsvolymen i Danmark, Norge och Sverige. I Finland är deras volym mycket liten på grund av det statliga importmonopolet.

På grund härav och då oljebolagen har ett gemensamt transaktionsmönster och en finansieringsstruktur som avviker från andra branschens har oljebolagen genomgående bearbetats separat för Danmark, Norge och Sverige. De viktigaste resultaten redovisas i tabellerna 3:15 - 3:16 och i figur 3:2.

Trots att ca 10 oljebolag är representerade i varje land är transaktionsstrukturen synnerligen homogen. Varuinköpen dominerar helt. 1 % av koncernkostnaderna utgör räntor. Utdelningen uppgår till 0,5 %. I Sverige förekommer inga utdelningar.

Oavsett nationalitet går huvuddelen av transaktionsströmmarna till Storbritannien, 56 %, och 40 % till USA. Återstående 4 % är fördelade på 13 länder. Oavsett varifrån varorna levereras sker kostnadsföringen således via Storbritannien eller USA. Oljebolagens interna intäkter är förutom för Norge små och synes till en betydande del bero på inter-nordiska transaktioner. De norska oljeintäkterna hänför sig dock huvudsakligen till försäljningar till Storbritannien och även USA.

Oljebolagens koncerninterna finansiering består av en mycket stor låneandel. Den är något lägre i Danmark där större fasta anläggningar i form av raffinaderier finns.

I flera oljebolag sker såväl alla varubetalningar som den korta lånefinansieringen via intern checkräkning inom koncernen. Även längre upplåning kan ske denna väg.

Figur 3:2 torde ge en ganska klar bild av oljebolagens transaktionsmönster. Materialet ger knappast möjligheter att dra några slutsatser rörande oljebolagens skattebeteende.

7. Skatteeffekter och skatterättsliga förklaringsgrunder

De ovan redovisade resultaten har redan delvis diskuterats utifrån skattesympunkt. Vad där anförts skall här inte upprepas.

De framkomna resultaten innehåller få överraskningar. Det allmänna intryck resultaten ger är att skatteplanering inte på något avgörande sätt påverkat koncernernas transaktionsströmmar i stort. Transaktionerna sker nästan helt med våra länders vanligaste handelspartners i de relationer och med den sammansättning som kunnat förväntas. I flera hänseenden där beskattningsreglerna marginellt kunnat förväntas påverka

Tabell 3:15. Oljebolagens transaktionsmönster enligt destinationsland

	Räntor	Leasing- avgifter	Varu- inköp	Utdel- ning	Totalt
<u>NORDEN</u>					
Koncernkostn. (mkr)	135		12 313	60	12 579
Andel av trans.volym, %	1,1		97,9	0,5	
Inom Norden	-			-	17,5 %
Storbritannien	89		5 689	28	46,3 %
USA	0		4 047	29	32,6 %
Bermudas	24		-	-	0,2 %
Intäkter koncern, i % av kostnader	7		12,0	0	12,0
<u>SVERIGE</u>					
Koncernkostn. (mkr)	61		4 417	0	4 497
Andel av trans.volym, %	1,4		98,5		
Storbritannien	60		3 373	-	3 442 76,5 %
USA	-		219	-	222 4,9 %
Danmark	-		564	-	569 12,7 %
Intäkter koncern, i % av kostnader					9,0
<u>DANMARK</u>					
Koncernkostn. (mkr)	63		6 579	50	6 712
Andel av trans.volym, %	1,0		98,0	0,8	
Storbritannien	19		2 132	35	2 372 35,0 %
USA	2		3 358	14	3 381 50,4 %
Bermudas	16		-	-	19 0,2 %
Liberia	24		-	-	24 0,4 %
Intäkter koncern, i % av kostnader					8,5

Tabell 3:15, forts. Oljebolagens transaktionsmönster enligt destinationsland

	Räntor	Leasing- avgifter	Varu- inköp	Utdel- ning	Totalt
<u>NORGE</u>					
Koncernkostn. (mkr)	34	120	2 811	16	3 006
Andel av trans.volym, %	1,2	4	93,0	0,6	
Storbritannien	17		761	-	787 28,0 %
USA	-		1 749	16	1 788 65,0 %
Bermudas	16 46,0		- -	- -	16 0,6 %
Intäkter koncern, i % av kostnader, UK			723		27,0 %

Tabell 3:16. Oljebolagens finansieringsstruktur

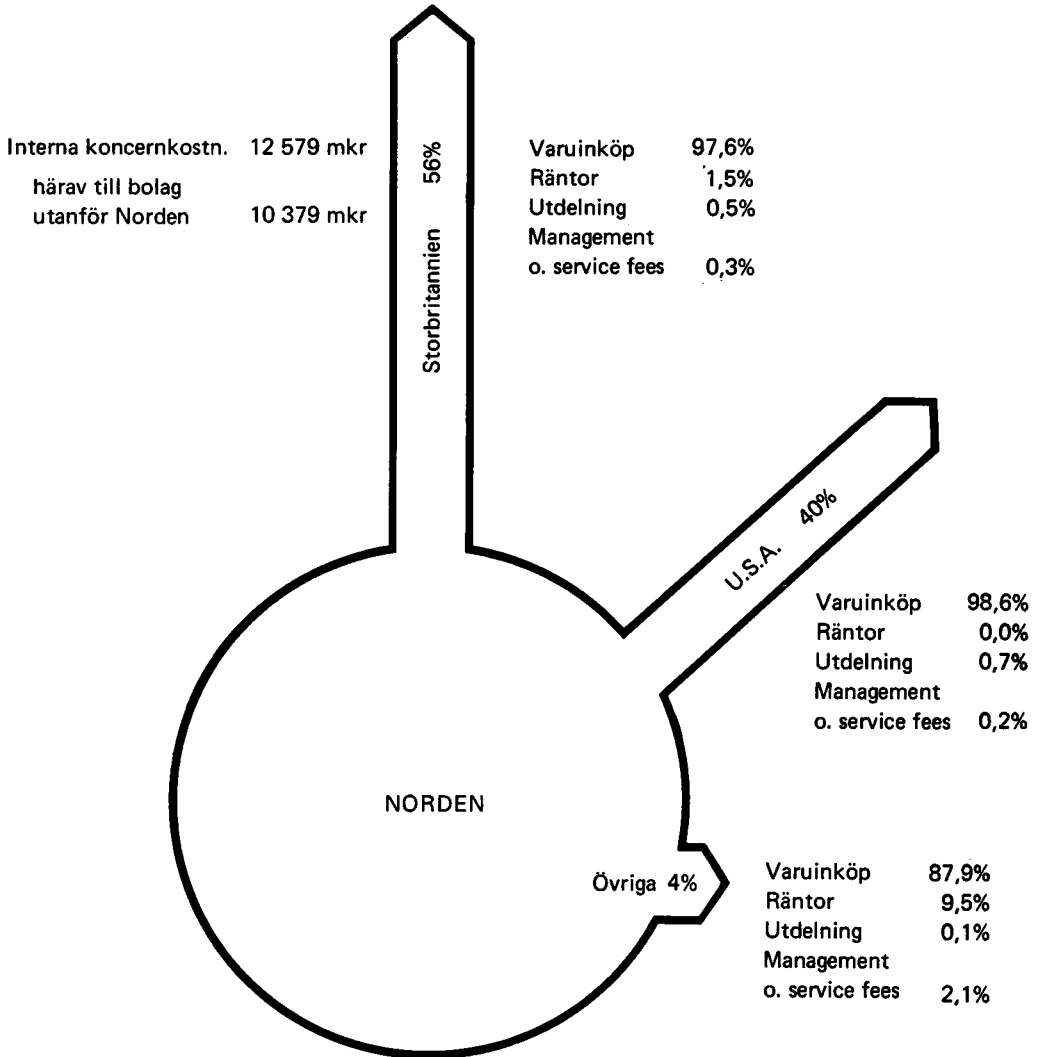
Land	Aktiekapital (mkr)	Interna lån (mkr)
Sverige	384 15,0 %	2 179 85,0 %
Danmark	817 36,0 %	1 448 64,0 %
Norge	210 12,0 %	1 527 88,0 %

företagens beteende har sådan påverkan eller anpassning kunnat noteras. I andra fall åter där skattehänsyn eventuellt kunde förväntas har spår ej kunnat utläsas ur transaktionsmönstret.

Varuinköpens helt dominerande roll i materialet visar vilken vikt för resultatredovisningen inom en koncern just varuprissättningen har. De regleringsresultat som kan uppnås internprissättningsvägen beträffande andra transaktionslag får betraktas som marginella - även om för enskilda företag situationen kan vara en annan. De skillnader i utdelningspolitik som kunnat spåras antyder också att internprissättningspolitiken kan spela en betydande roll. Ser man till räntekostna-

Figur 3:2

Norden: Oljebolagens fördelning av interna koncernkostnader till länder utanför Norden (valuta Sv.kr.)

derna synes i allmänhet visst utrymme för högre räntesatser föreligga utan att räntenivån blir anmärkningsvärt hög.

Royaltyavgifter framstår inte i materialet som något utpräglat skatteplaneringsinstrument. Det är framför allt amerikanska och holländska bolag som har royaltyutgifter. De går också huvudsakligen till koncernmoderbolag i dessa länder. De immateriella rättigheterna synes inte i nämnvärd utsträckning förts över till bolag i lågskatteländer. Rättigheterna synes nästan genomgående innehas av koncernmoderbolaget eller av bolag i koncernmoderbolagslandet.

Beträffande management och service fees är bilden mer splittrad. Ibland torde dessa avgifter närmast vara att jämställa med royalties. I flera länder - dock icke i allmänhet i Norden - intar skattemyndigheterna en mycket restriktiv attityd till royaltykostnader, vilket medför att andra transaktionsalternativ används. Det är möjligt att den relativt stora användningen av management och service fees delvis kan ha sin förklaring häri. Men i posten ingår också kostnader av helt annat slag, t ex kostnader för internutbildning inom koncernen.

Det är möjligt att också de tyska koncernernas profil till en del kan förklaras härav.

Transaktionsmönstret och skatteplaneringsstrategin tycks i allmänhet vara betingade främst av koncernnationaliteten. Skillnader mellan branscher är mindre påtaglig än förväntat - bortsett från oljebolagen.

De amerikanska koncernernas beteende har kommenterats relativt ingående ovan. Deras stora utdelningsandel, som vid första anblicken kan förefalla oförmånlig ur skattesympunkt, torde dock till en del just kunna ha sin grund i skattehänsyn. Att placera holdingbolag i lågskatteländer som mellanliggande moderbolag medför för amerikanska koncerner snarast nackdelar i skattehänseende, pga den s k Subpart-F-lagstiftningen i USA, som kort uttryckt innebär att det amerikanska moderbolaget kan beskattas för holdingbolagets inkomst oavsett om den utdelats eller ej till USA. Det är mot denna bakgrund inte förvånande att USA-bolag har en mycket liten andel transaktioner till exempelvis Schweiz. Några fall av transaktioner med Bermuda och Panama förekommer dock. Ser man till det amerikanska systemet för s k indirect credit förekommer liknande system såväl i Storbritannien som i Västtyskland. Ser vi till enbart skatterättsliga förklaringsgrunder torde den

engelska Advanced Corporate Tax (ACT) (se ovan, under II härom) dock i viss mån utgöra en nackdel som kan avhålla från utdelning från länder med hög bolagsskatt. De engelska koncernerna uppvisar en utdelningsnivå som ligger något över genomsnittet. De tyska koncernerna uppvisar däremot låg utdelningsbenägenhet. Den betydande del av utdelningen som går till holdingbolag i Schweiz torde närmast kunna förklaras av skattehänsyn. Skattekostnaden vid fondering av vinstmedel hos moderbolag i Tyskland är mycket hög på grund av den differentierade bolagsskatten där.

Ser man till den betydande utdelningsvolym till Danmark, som främst USA-ägda bolag men även några svenskägda står för och som går till produktions- och handelsföretag i Danmark, kan också här skatteeffekterna vara en förklaringsgrund. Med hänsyn till källskatter på utdelningen kan omvägen via Danmark förefalla skattemässigt oförmånlig. Om emellertid sambeskattnings av det mellanliggande danska moderbolaget och dess utländska dotterbolag tillämpas kommer, som redovisats under II angående skatterättsliga förutsättningar, dotterbolagets inkomst ingå i moderbolagets skattepliktiga inkomst såsom filialinkomst, varvid credit erhålles för den utländska skatten - också dotterbolagets - och s k utlandslempelse erhålles för den utländska inkomsten. Detta medför även att skatten på den danska inkomsten kan komma att nedbringas. Den utländska dotterbolagsinkomsten bör då kombineras med en betydande dansk verksamhet. Den danska verksamheten måste kunna kvalificera som fast driftsställe. Det förefaller som om det är just denna väg som valts i de fall där icke-danska koncerner utdelat till Danmark. De står för mer än hälften av all utdelning till Danmark. Det torde finnas skäl att antaga att skattehänsyn här har påverkat koncernstrukturen.

Utdelnings- och finansieringsstrukturen i Finland får anses klart påverkad av skattehänsyn. Den höga andelen aktiekapital, den höga utdelningsandelen, nyemissionstillväxten och den låga koncerninterna skuldsättningsgraden och den låga andelen interna räntor, kan till stor del förklaras av olika inslag i den finska skattelagstiftningen.

I några enstaka fall ger materialet vid handen att Sverige använts som s k genomströmningsland för inkomster från länder med vilka Sverige men få andra länder har dubbelbeskattningsavtal. Moderbolagets hemland har därvid ej haft dubbelbeskattningsavtal med vederbörande land, vars nationella skattelagstiftning medför mycket höga skatte-

kostnader då inkomsten skall transfereras till moderbolaget. Enligt det svenska avtalet bortfaller huvuddelen av den källbeskattning som försvårar inkomsttransferering till icke avtalsländer från det andra landet. Om inkomsttransfereringen kanaliseras via ett dotterbolag i Sverige undviks den höga skatten i det andra landet. Dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige och moderbolagslandet medför att ingen ytterligare beskattning behöver uppstå på grund av inkomsttransfereringen utöver den som uppstår på grund av det svenska dotterbolagets vinst.

Tax havens synes ej utnyttjas i någon nämnvärd utsträckning för vinstframtagnin. Det är en allmän tendens i materialet att lågskatteländernas lägre skattesatser utnyttjats i mycket ringa utsträckning även i de fall skattehänsyn kan spåras i företagsbeteendet. Ser man till internprissättningsproblematiken kan sägas att varutransaktionerna i allt väsentligt går mellan länder med ungefärligen likvärdigt skattetryck. I den mån manipulationer med internpriser förekommer, torde därigenom knappast några vinster beträffande skattenivå ske i någon större utsträckning utan andra skäl torde ofta ligga bakom åtgärderna i sådana fall.

Inte heller Schweiz intar någon framträdande roll. De stora internationella koncernerna tycks ej använda Schweiz eller andra lågskatteländer som bas för holding- eller servicebolag vid transaktioner med de nordiska länderna.

Andelen transaktioner med icke-avtalsländer är så liten i det rapporterade materialet att det icke kan avgöras om man söker kanalisera transaktionerna via det nordiska land som har den förmånligaste nationella lagstiftningen på området. De danska och norska reglerna beträffande royalties är exempelvis förmånligare för utbetalningar till icke-avtalsländer än de i Finland och Sverige.

Fråga C 3 rörande s k "lump-sum payments" i enkäten var utformad för att eventuellt kunna fånga upp om den strängare lagstiftning Sverige har beträffande royaltiesättningar till icke-avtalsländer skulle ge utslag i större andel engångsersättningar från Sverige i sådana fall. Någon skillnad i transaktionsmönstret mellan de nordiska länderna i detta hänseende har ej kunnat spåras. Andelen transaktioner av detta slag är dessutom obetydlig.

I materialet förekommer endast ett fåtal amerikanska transaktioner via bolag i den s k Western-Hemisphere, vilket under vissa omständigheter kan ge lägre skatt i USA om inkomsten kanaliseras till USA via ett s k Western-Hemisphere-Trade-Corporation, dvs bolag som har hela sin inkomst från andra Syd-, Mellan- och Nordamerikanska stater än USA.

När det gäller frånvaron av mer anmärkningsvärda transaktionsmönster i materialet är det svårt att avgöra om materialet är representativt eller om de bolag som ej svarat skulle ha en större andel av sådana transaktioner. Det senare förhållandet kan icke uteslutas.

Oljebolagens transaktions- och finansieringsprofil ger knappast underlag för några slutsatser rörande skatteeffekterna. Oljebolagen redovisar knappast några vinster i Norden. Deras utdelningsvolym är mycket låg. Till detta kan eventuellt bolagens finansieringsstruktur med en mycket hög intern upplåning bidra. Några skatterättsliga slutsatser går knappast att dra av de starkt centraliserade transaktionsströmmarna till Storbritannien och USA.

Avslutningsvis bör än en gång understrykas att undersökningens resultat varken är avsedda att ge eller ger underlag för vissa typer av slutsatser. Den använda undersökningstekniken medför sålunda att man ej kan dra slutsatser beträffande enskilda företags beteende. Avsikten har varit att undersöka olika finansströmmar i aggregerad form. Avvikelserna inom en grupp kan således vara stora, liksom avvikelsen mellan olika år kan vara stor för det enskilda företaget. Detta förhållande gör dock inte undersökningens resultat mindre värdefulla utifrån undersökningens målsättning. Resultaten gäller enbart de företag som svarat och har räckvidd endast beträffande deras andel av de totala finansströmmarna. Icke-svarande företag kan ha andra beteenden.

Slutsatser kan heller inte dragas om företagens internprissättningspolitik. Undersökningssuppläggningsen var heller inte avsedd härför.

Varken undersökningens uppläggning eller resultat gör det möjligt att uttala något rörande frågan om skattefusk förekommer bland de internationella företagen eller ej.

Projektet Internationella koncerners beskattning

Bolagets officiella namn	
Bolagets postadress	
Bolagets telefonnummer	
Kontaktperson i bolaget	Kontaktpersonens tjänsteställning

Forskningsrådet vill understryka att enkätsvaren skall användas uteslutande för statistisk bearbetning samt att fullständig anonymitet garanteras deltagande företag. Publicering av undersökningens resultat kommer endast att ske i form av statistiskt bearbetad redovisning på sådant sätt att enskilda företag ej kan identifieras.

Vi är tacksamma om Ni såsom komplettering till det ifyllda frågeformuläret vill medsända bolagets och om möjligt koncernens (alternativt moderbolagets) verksamhetsberättelser för senast tillgängliga räkenskapsår.

Var vänlig läs anvisningarna innan formuläret ifylles.

ANVISNINGAR

Frågeformuläret består av tre sektioner.

Sektion A omfattar vissa klassificeringsdata. Sektion B rör bolagets finansiering.

Sektion C rör finansströmmarna inom koncernen.

Undersökningen avser det räkenskapsår som närmast sammanfaller med kalenderåret 1975. Om räkenskapsperiodens längd avviker från normalåret anges bokslutsdata för det räkenskapsår som till största delen infaller under år 1975. I frågeformuläret användes »1975» genomgående som beteckning på undersökningsperioden.

Om Ni inte kan besvara en fråga på angivet sätt, besvara den då på det sätt Ni kan men ange på formuläret hur Ni svarat om detta inte automatiskt framgår. Kan Ni över huvud taget inte besvara en fråga får Ni lämna frågan obesvarad. Kontakta gärna den ansvarige forskaren för råd.

I formuläret används på flera ställen begreppen **bolaget** respektive **koncernen**.

Med **bolaget** förstås det svenska dotterbolag, som svarar på enkäten.

Med **koncernen** avses hela den internationella koncernen.

Har koncernen flera bolag i Sverige, som bildar en egen koncern, skall uppgifterna i regel avse varje sådant bolag för sig. Konsoliderade tal för hela den svenska koncernen kan få användas om så sker konsekvent i alla frågor. Ange i så fall vid svaret på A 2 att konsoliderade tal användes. Ytterligare anvisningar återfinns i samband med frågorna.

Forskare	Telefon
Forskningsassistenterna Anders Ågren och Robert Joachimsson 018-15 54 00, ankn. 1519	
Adress	
Företagsekonomiska inst. Uppsala universitet, Box 513, 751 20 UPPSALA	

De ifyllda blanketterna insändes i ett exemplar senast den 10 maj 1976 till

ovanstående adress. Använd gärna bifogade svarskuvert.

Sektion A – Klassificeringsdata

A 1	Vilken(a) är bolagets huvudverksamhet(er)	
	1) Branschkod nr/Bransch	%
	2) Branschkod nr/Bransch	%

Ange verksamheten med branschnummer enligt bifogade branschodförteckning samt verksamhetens procentuella andel av omsättningen. Ange ej mer än två verksamheter. Om Ni i branschodförteckningen ej finner någon beteckning under vilken verksamheten kan inordnas, skriv i så fall Er huvudverksamhet i klartext på blanketten.

A 2	Hur stor var bolagets totala omsättning enligt resultaträkningen i bokslutet 1975	Tkr
-----	---	-----

Med total omsättning skall helst avses omsättning utan avgifter. Om avgifter ingår bör detta ske genomgående och särskilt anges. Observera att frågan endast avser bolagets omsättning (ej inklusive dotterbolags, om inte konsoliderade tal används i hela enkäten).

A 3	Antal anställda i medeltal hos bolaget 1975	Antal
-----	---	-------

A 4	Totalt aktiekapital i bokslutet för 1975	Tkr
-----	--	-----

A 5	Av aktiekapitalet ägdes 1975 av utländskt(a) eller utlandsägt(da) företag	%
-----	---	---

A 6	a) Huvudaktieägarens namn	
	b) » hemort	
	c) » hemland	
	d) » aktieinnehavs storlek i % av antalet röster	%

Med huvudaktieägare avses det bolag inom koncernen som direkt äger flest aktier i det svarande bolaget. Om joint venture föreligger, ange det ägarbolag, till vilket störst anknytning föreligger, samt ange bredvid namnet »joint venture».

A 7	Det huvudaktieägande företaget	
	a) ☐	är moderföretag i en internationell koncern
	b) ☐	ingår i en internationell koncern vars moderföretag är
	Namn	
	Hemort	
Hemland		

Endast ettdera av alternativen a) och b) skall ifyllas. Endast om den i A 6 angivna huvudaktieägaren inte är moderbolag i en internationell koncern skall alternativ A 7 b) ifyllas.
Exempel: XGroup Ltd äger International Ltd, som i sin tur äger det svenska bolaget XAB.
Svaret blir då: A 6 a) International Ltd,
A 7 b) X Group Ltd

A 8	Bolaget har stycken egna dotterbolag (till mer än 50 % ägda) i Sverige, nämligen	
	1)	Adress:
	2)
	3)
	4)

Frågan avser endast aktiva bolag. Vilande bolag skall ej medtas. Om utrymmet är otillräckligt var vänlig insänd separat förteckning.

A 9	I hur många länder bedriver koncernen verksamhet genom egna bolag
	☐ 2-5 ☐ 6-10 ☐ 11-20 ☐ 21-

A 10	Hur många bolag finns totalt i den internationella koncernen
	☐ 2-5 ☐ 6-20 ☐ 21-50 ☐ 51-

A 11	Den internationella koncernens totala omsättning 197.....	Belopp och valuta

Ange senast tillgängliga omsättning. Omsättningen redovisas i valfri valuta. Ange dock valutaslag.

A 12	Vilka är den internationella koncernens två huvudverksamheter	
	1) Branschkod nr/Bransch	% av koncernomsättningen
	2) Branschkod nr/Bransch	% av koncernomsättningen

Ange huvudverksamheten om möjligt som branschkodnummer. Använd den bifogade branschodlistan. Om Ni i branschodförteckningen ej finner någon beteckning under vilken verksamheten kan inordnas, skriv i så fall Er huvudverksamhet i klartext på blanketten. Uppdelning på tillverkning och försäljning är oftast ej lämplig här. Ange därför i första hand endast tillverkningskoden. Ange om möjligt andel av koncernomsättning. Markera annars på annat sätt huvudverksamhetens relativa andel av koncernens verksamhet.

Branschindelning baserad på ISIC-koden

Industriföretag

- 230 Malmgruvor
- 290 Andra gruvor och mineralbrott
- 310 Livsmedels-, dryckes- och tobaksvaruindustri
- 320 Textil- beklädnads-, läder- och lädervaruindustri
- 330 Trävaruindustri
- 341 Massa-, pappers- och pappersvaruindustri
- 342 Grafisk industri, förlagsverksamhet
- 351 Produktion av kemiska råvaror och kemisk-tekniska produkter
- 353 Oljeraffinaderi
- 355 Gummivaruindustri
- 356 Plastvaruindustri
- 360 Produktion av övriga kemiska produkter, glasvaror och andra mineralprodukter
- 371 Järn-, stål- och metallverk
- 373 Metallverk- icke järnhaltiga metaller
- 381 Metallvaruindustri
- 382 Maskinindustri
- 383 Elektroteknisk industri
- 384 Varvsindustri inkl reparation och underhåll
- 385 Bil, motorcykel- och cykelindustri
- 386 Övrig transportmedelindustri
- 387 Instrument- foto- och optikvaruindustri
- 390 Övrig industriproduktion

Försäljningsföretag

Partihandel

- 610 Partihandel med råvaror, halvfabrikat och driftsförnödenheter
- 611 Partihandel med maskiner, verktyg och apparater
- 612 Partihandel med livsmedel, dryckesvaror och tobak
- 613 Partihandel med textil- beklädnads- och lädervaror
- 614 Partihandel med hemustrutningsartiklar
- 615 Övrig konsumtionsinriktad partihandel
- 616 Partihandel med transportmedel
- 617 Partihandel med bränsle- och drivmedel
- 618 Övrig partihandel
- 619 Varuhandelsförmedling

Detaljhandel

- 620 Detaljhandel med livsmedel
- 621 Detaljhandel med beklädnadsartiklar
- 622 Detaljhandel med hemustrutningsartiklar
- 623 Detaljhandel med ur-, guldsmeds- och fritidsvaror
- 624 Detaljhandel med bilar, motorcyklar och cyklar
- 625 Detaljhandel med drivmedel
- 626 Övrig detaljhandel

Företag med annan verksamhet

- 110 Jordbruk
- 120 Skogsbruk
- 130 Fiske
- 410 El-, gas, värmverk
- 420 Vattenverk
- 500 Byggnads- och anläggningsverksamhet
- 643 Restaurang och hotellverksamhet
- 710 Landtransport
- 712 Sjötransport
- 713 Lufttransport
- 719 Tjänster inom transport, lagring
- 720 Post och telekommunikationer
- 810 Bank och finansieringsverksamhet
- 870 Reparations och tvätteri-verksamhet
- 820 Försäkringsverksamhet
- 831 Egendomsaffärer
- 832 Uppdragsverksamhet
- 833 Uthyrningsverksamhet (leasing o dyl)
- 940 Resebyrå-, film, radio och TV-verksamhet
- 850 Forsknings- och utvecklingsverksamhet
- 860 Renings-, renhållnings- och rengöringsverksamhet
- 000 Övrig verksamhet

Projektet Internationella koncerners beskattning

Sektion B – Finansiering

B 1	Kortfristiga skulder						
	a) Hur stora var bolagets kortfristiga skulder vid 1975 års bokslut			Belopp i tkr			
	b) Hur mycket härav avsåg skulder till koncernbolag			Belopp i tkr			
	c) Ange hur skulder till koncernbolag fördelade sig i nedan angivna hänseenden på de fem största kreditgivarna						
	Kreditgivare	Kreditgivarens huvudverksamhet *				Kreditgivarens hemland	Belopp i tkr
		P	H	S	A		
Bolag 1	☐	☐	☐	☐			
Bolag 2	☐	☐	☐	☐			
Bolag 3	☐	☐	☐	☐			
Bolag 4	☐	☐	☐	☐			
Bolag 5	☐	☐	☐	☐			
* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan							

B 2	Långfristiga skulder (exkl pensionskulder)						
	a) Hur stora var bolagets långfristiga skulder i balansräkningen för		år 1968 i tkr	år 1971 i tkr	år 1975 i tkr		
	b) Hur mycket härav avsåg skulder till koncernbolag för		år 1968 i tkr	år 1971 i tkr	år 1975 i tkr		
	c) Ange hur skulder till koncernbolag fördelade sig i nedan angivna hänseenden på de fyra största kreditgivarna						
	Kreditgivare	Kreditgivarens huvudverksamhet *				Kreditgivarens hemland	Belopp i tkr
		P	H	S	A		
Bolag 1							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							
Bolag 2							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							
Bolag 3							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							
Bolag 4							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							
* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan							

Projektet Internationella koncerners beskattning

Sektion C – Finansströmmar

Sektion C rör finansströmmarnas storlek och destination/avsändare inom koncernen vid vissa typer av transaktioner och vid aktieutdelning.

Sektion C omfattar 7 olika avdelningar. Frågorna är i princip likadant disponerade på så sätt att först efterfrågas bolagets totala kostnad/intäkt av visst slag, sedan hur mycket härav som avser ersättningar till/från koncernbolag, varefter viss specificering av dessa koncerninterna ersättningar skall ske i en frågematris.

C 1

Räntor
Med ränta avses alla räntor på grund av krediter, dvs även räntor på inteckningslån och på varukrediter, som har påverkat verksamhetsresultatet under året, och som bolaget vid redovisningen till beskattning behandlat som räntor.
Generellt gäller för samtliga de kostnads/intäktstyper som enkäten berör, att det är bolagets egen behandling vid beskattningen som är det avgörande. Har bolaget t ex såsom ränta behandlat en betalning, som enligt vedertagna principer ej bör anses som ränta, skall beloppet här ändå anges som ränta. Om bolaget tvärtom på annat sätt behandlat vad som kan anses vara ränta, skall beloppet ej heller här anges som ränta.

a) Hur stora var bolagets totala räntor i resultaträkningen 1975	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr					
b) Hur mycket härav avsåg räntor till koncernbolag							
c) Ange hur räntor till/från koncernbolag fördelade sig i nedan angivna hänseenden							
Mottagare/ avsändare	Mottagarens/avsändarens huvudverksamhet*				Mottagarland/avsändarland	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
	P	H	S	A			
Bolag 1	☐	☐	☐	☐			
Bolag 2	☐	☐	☐	☐			
Bolag 3	☐	☐	☐	☐			
Bolag 4	☐	☐	☐	☐			
Bolag 5	☐	☐	☐	☐			
Bolag 6	☐	☐	☐	☐			
Bolag 7	☐	☐	☐	☐			
Bolag 8**	☐	☐	☐	☐			

* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan
**Om uppdelning på ytterligare koncernbolag är aktuell var vänlig använd bifogade kompletteringsblad.

Exempel på hur matrisfrågan i sektion C skall ifyllas.

Förutsättning: Ett bolag i Sverige har ränteutgifter under året på totalt 68 000 kr. Härav skall dock endast 62 000 anses utgöra kostnad för det aktuella verksamhetsåret. Av de 62 000 kr har 14 000 avsett räntor till andra koncernbolag enligt följande:

- 8 000 kr till moderbolaget i Holland, moderbolaget är ett holdingbolag
- 3 000 kr till ett annat koncernbolag i Holland, som tillverkar pappersprodukter
- 2 000 kr till ett koncernbolag i Sverige, som är försäljningsbolag
- 1 000 kr till ett koncernbolag i Danmark, som är försäljningsbolag.

Följande ränteintäkter hänför sig till 1975:

- 2 000 kr från moderbolaget i Holland
- 4 000 kr från ett koncernbolag i Belgien, som är tillverkningsbolag.

Matrisen ifylls då på följande sätt:

Mottagare/ avsändare	Mottagarens/avsändarens huvudverksamhet*				Mottagarland/avsändarland	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
	P	H	S	A			
Bolag 1	☐	☐	☐	☒	Holland	8	2
Bolag 2	☒	☐	☐	☐	Holland	3	
Bolag 3	☐	☒	☐	☐	Sverige	2	
Bolag 4	☐	☒	☐	☐	Danmark	1	
Bolag 5	☒	☐	☐	☐	Belgien		4
Bolag 6	☐	☐	☐	☐			
Bolag 7	☐	☐	☐	☐			
Bolag 8**	☐	☐	☐	☐			

C 2

Royalties (endast periodiskt utgående avgifter)

Med royalty avses här varje periodisk avgift, som påverkat rörelseresultatet och i beskattningshänseende behandlats som royalty. En vanlig i dubbelbeskattningsavtal använd definition på royalty är följande:

»Varje slag av ersättning för nyttjandet av eller rätten att nyttja upphovsrätt till litterära, konstnärliga eller vetenskapliga verk (inklusive film), patent, varumärke, mönster eller modell, ritning, hemligt recept eller fabriktionsmetod ävensom för nyttjandet av eller rätten att nyttja industriell, kommersiell eller vetenskaplig utrustning eller för upplysningar om erfarenhetsrön av industriell, kommersiell eller vetenskaplig natur (know-how).»

Observera att i C 2 endast periodiska avgifter skall uppges. Engångsavgifter (lump-sum-payments) för ovanstående upplåtelse eller för överlåtelse av dessa rättigheter skall redovisas under C 3. Uppdelningen sker av undersökningstekniska skäl, då den skattemässiga behandlingen i dessa fall skiljer sig mellan de nordiska länderna.

Beträffande ifyllandet av frågematrisen se anvisningar under Räntor.

a) Hur stora var bolagets royalties 1975	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
b) Hur mycket härav avsåg royalties till/från koncernbolag		

c) Ange hur royalties till/från koncernbolag fördelade sig i nedan angivna hänseenden

Mottagare/ avsändare	Mottagarens/avsändarens huvudverksamhet*				Mottagarland/avsändarland	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
	P	H	S	A			
Bolag 1	☐	☐	☐	☐			
Bolag 2	☐	☐	☐	☐			
Bolag 3	☐	☐	☐	☐			
Bolag 4	☐	☐	☐	☐			
Bolag 5	☐	☐	☐	☐			
Bolag 6	☐	☐	☐	☐			
Bolag 7	☐	☐	☐	☐			
Bolag 8**	☐	☐	☐	☐			

* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan

**Om uppdelning på ytterligare koncernbolag är aktuell var vänlig använd bifogade kompletteringsblad.

C 3

Andra ersättningar än royalties för immateriella tillgångar (engångsersättningar m m)

Här skall främst anges engångsavgifter för sådana upplåtelse som avses i C 2 och köpeskillningar för överlåtelse av motsvarande rättigheter.

Exempel på upplåtelse mot engångsavgift: ett fast belopp ett för allt för att under 10 år få nyttja ett patent.

Exempel på överlåtelse av rättighet: köpeskillning för förvärv av varumärke.

Här skall också anges sådan periodisk avgift som inte såsom royalty faller under C 2 men avser immateriella tillgångar.

Observera att med kostnad under C 3 avses även sådan utgift som erlagts under året men som helt eller delvis aktiverats.

a) Hur stor var bolagets kostnad/intäkt härför 1975	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
b) Hur mycket härav avsåg ersättningar till/från koncernbolag		

c) Ange hur ersättningarna till/från koncernbolag fördelade sig i nedan angivna hänseenden

Mottagare/ avsändare	Mottagarens/avsändarens huvudverksamhet*				Mottagarland/avsändarland	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
	P	H	S	A			
Bolag 1	☐	☐	☐	☐			
Bolag 2	☐	☐	☐	☐			
Bolag 3	☐	☐	☐	☐			
Bolag 4	☐	☐	☐	☐			
Bolag 5	☐	☐	☐	☐			
Bolag 6	☐	☐	☐	☐			
Bolag 7	☐	☐	☐	☐			
Bolag 8**	☐	☐	☐	☐			

* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan

**Om uppdelning på ytterligare koncernbolag är aktuell var vänlig använd bifogade kompletteringsblad.

C 4

Hyres- och leasingkostnader för annat än fasta anläggningar och bilar

Här avses kostnader/intäkter avseende hyra eller leasing av lös egendom (maskiner och annan utrustning). Även charterkostnader/intäkter avseende ex båtar och flygplan hör hit. Leasing- och hyreskostnader/intäkter för bilar skall undantas, då dessa saknar betydelse i sammanhanget. Med hyreskostnad/intäkt för fasta anläggningar avses hyra för fastighet, byggnad, mark, vatten eller naturtillgång. Även detta skall undantas.

a) Hur stora var bolagets hyres- och leasingkostnader/intäkter för annat än fasta anläggningar och bilar 1975		Kostnad i tkr	Intäkt i tkr				
b) Hur mycket härav avsåg ersättningar till/från koncernbolag							
c) Ange hur ersättningarna till/från koncernbolag fördelade sig i nedan angivna hänseenden							
Mottagare/avsändare	Mottagarens/avsändarens huvudverksamhet*				Mottagarland/avsändarland	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
	P	H	S	A			
Bolag 1	☐	☐	☐	☐			
Bolag 2	☐	☐	☐	☐			
Bolag 3	☐	☐	☐	☐			
Bolag 4	☐	☐	☐	☐			
Bolag 5	☐	☐	☐	☐			
Bolag 6	☐	☐	☐	☐			
Bolag 7	☐	☐	☐	☐			
Bolag 8**	☐	☐	☐	☐			

* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan

**Om uppdelning på ytterligare koncernbolag är aktuell var vänlig använd bifogade kompletteringsblad.

C 5

Management och service fees och liknande avgifter

Med management- och service fees och liknande avgifter avses avgifter som betalats till/från annat bolag i koncernen för tekniska eller administrativa tjänster av olika slag. Observera att här endast efterfrågas ersättning till/från andra koncernbolag.

Som exempel på service fees kan nämnas ersättning för specialister och konsulter, ersättning för utbildning som anordnats av annat koncernbolag.

Ersättning för revisionstjänster som utföres av annat koncernbolag kan antingen vara service fee eller management fee beroende på karaktären.

Kostnader för konsulttjänster på företagsledningsnivå avseende exempelvis företagets långsiktiga politik är management fee.

Vanliga kommersiella tjänster, som tvätt, bevakning, resor etc liksom sådana tjänster som företaget regelmässigt utför externt utanför koncernen hör ej hit.

a) Hur stor var bolagets kostnad/intäkt för management och service fees och liknande till/från koncernbolag 1975		Kostnad i tkr	Intäkt i tkr				
b) Ange hur dessa ersättningar fördelade sig i nedan angivna hänseenden							
Mottagare/avsändare	Mottagarens/avsändarens huvudverksamhet*				Mottagarland/avsändarland	Kostnad i tkr	Intäkt i tkr
	P	H	S	A			
Bolag 1	☐	☐	☐	☐			
Bolag 2	☐	☐	☐	☐			
Bolag 3	☐	☐	☐	☐			
Bolag 4	☐	☐	☐	☐			
Bolag 5	☐	☐	☐	☐			
Bolag 6	☐	☐	☐	☐			
Bolag 7	☐	☐	☐	☐			
Bolag 8**	☐	☐	☐	☐			

* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan

**Om uppdelning på ytterligare koncernbolag är aktuell var vänlig använd bifogade kompletteringsblad.

C 6

Inköp och försäljning av varor och material

I fråga a) efterfrågas samtliga inköp (oavsett användning) och försäljningar av varor och material.

Fråga b) och c) avser här endast de största kreditörerna/debitorerna.

a) Hur stora var bolagets inköp/försäljning av varor och material 1975	Inköp i tkr	Försäljning i tkr
b) Hur mycket härav avsåg inköp från/försäljning till koncernbolag		

c) Hur fördelar sig krediteringen/debiteringen i anledning av inköp från, resp försäljning till koncernbolag på de fyra största kreditörerna/debitorerna inom koncernen i nedan angivna hänseenden.

Anledningen till att kreditörer/debitorer och ej leverantörer/kunder efterfrågas är följande: Det är inte alltid så att det bolag som levererat varan också skall erhålla betalningen för den. Fakturering kan utföras av annat bolag än leverantören. Det viktiga för undersökningen är att få reda på mellan vilka länder finansströmmarna går.

Kreditor/ debitor	Kreditorns/debitorns huvudverksamhet*				Kreditorland/ debitorland	Inköp i tkr	Försäljning i tkr	Hur stor del härav hänför sig till leveranser från/till andra koncern- bolag	
	P	H	S	A				Inköp %	Försäljning %
Bolag 1	☐	☐	☐	☐					
Bolag 2	☐	☐	☐	☐					
Bolag 3	☐	☐	☐	☐					
Bolag 4	☐	☐	☐	☐					
Bolag 5	☐	☐	☐	☐					
Bolag 6	☐	☐	☐	☐					
Bolag 7	☐	☐	☐	☐					
Bolag 8	☐	☐	☐	☐					

* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan

I frågematrisens två sista spalter frågas om leveranser från/till andra koncernbolag. Frågan avser alltså inte i en leverans ingående komponenter eller underleveranser från andra bolag. Orsaken till frågan är att det i många koncerner förekommer central fakturering.

C 7

Aktieutdelning

a) Vilken utdelning lämnade bolaget aktieägarna för år			b) hur mycket av a) gick till koncernbolag för år			c) Bolagets utdelningsinkomster	d) hur mycket av c) kom från koncernbolag
1968 i tkr	1971 i tkr	1975 i tkr	1968 i tkr	1971 i tkr	1975 i tkr	1975 i tkr	tkr

e) Ange hur utdelningarna till/från koncernbolag fördelade sig i nedan angivna hänseenden på de två största mottagarna/avsändarna (endast för 1975)

Mottagare/ avsändare	Mottagarens/avsändarens huvudverksamhet*				Mottagarland/avsändarland	Lämnad utdelning i tkr	Erhållen utdelning i tkr
	P	H	S	A			
Bolag 1							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							
Bolag 2							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							
Bolag 3							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							
Bolag 4							
År 1968	☐	☐	☐	☐			
» 1971							
» 1975							

* P = Produktion H = Handel S = Service och tjänster A = Annan

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådet bildades 1973 av de nordiska länderna. Dess uppgift är att främja nordiskt samarbete inom skatteforskningen, med inriktning särskilt på frågeställningar av gemensamt nordiskt intresse.

Nordiska skattevetenskapliga forskningsrådets medlemmar vid tidpunkten för denna boks utgivande:

Danmark

MOGENS EGGERT MØLLER
THØGER NIELSEN
JENS ROSMAN

Finland

EDWARD ANDERSSON
JOUKO LEHTOVUORI
RAINER SÖDERHOLM

Norge

HALLVARD BORGENVIK
INGER GABRIELSEN
FREDERIK ZIMMER

Sverige

GÖSTA EKMAN
SVEN-OLOF LODIN
SVEN-ERIK JOHANSSON

NSFS publikationer

- Nr 1 Skatteharmoniseringen i EG
- Nr 2 Bolagsbeskattningen i Norden
- Nr 3 Kringgående av skattelag
- Nr 4 Personbeskattningen i högskattesamhället
- Nr 5 Skatteproblem vid generationsskifte i familjeföretag
- Nr 6 Internationella företags beskattning

LiberFörlag
Allmänna Förlaget